

**INSTITUTIONEN FÖR FILOSOFI,
LINGVISTIK OCH VETENSKAPSTEORI**

SPRÅK PÅ MUSEUM

En undersökning av allmänhetens och språkexperters syn på ett svenskt språkmuseum.

Pia Nilsson

Magisteruppsats:	15 hp
Program:	Kommunikatörsprogrammet med inriktning mot myndigheter och offentlig förvaltning
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT 2020
Handledare:	Ingemar Bohlin
Examinator:	Dick Kasperowski

Abstract

Magisteruppsats:	15 hp
Program:	Kommunikatörsprogrammet med inriktning mot myndigheter och offentlig förvaltning
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	VT 2020
Handledare:	Ingemar Bohlin
Examinator:	Dick Kasperowski
Nyckelord:	Kommunikation, språkvetenskap, populärvetenskap, attitydundersökning, meningsskapande, sensemaking

---

- Syfte:** Att bidra till öppningen av ett svenskt språkmuseum år 2021 genom att undersöka vad allmänheten respektive språkexperter vill se på ett språkmuseum och genom resultatet diskutera innehållet i ett språkmuseum.
- Teori:** Karl E. Weicks teori om meningsskapande, *sensemaking*, används för att ge ett nytt perspektiv på populärvetenskap.
- Metod:** Studien består av två undersökningar: en kvantitativ undersökning av allmänhetens åsikter och en kvalitativ undersökning av språkexperter åsikter. Undersökningen av allmänhetens åsikter kring ett språkmuseum utgår från en fysisk pappersenkät med både öppna frågor och alternativ som ska poängsättas. Enkäterna delades ut personligen i respondenternas arbetsmiljö. Undersökningen av språkexperternas åsikter kring ett språkmuseum utgår istället från en öppen fråga som ställdes via mejl.
- Resultat:** Både allmänheten och språkexperter anser att världens olika språk bör finnas med på ett språkmuseum och då gärna genom interaktiva utställningar och prova på-aktiviteter. Däremot lägger allmänheten större vikt vid talarna av språket än experterna och "språket i framtiden" som är den kategori som fått högst poäng av allmänheten nämns knappt av experterna. Skillnaden består främst i allmänhetens och experternas olika perspektiv: funktionsorienterat respektive deskriptivt. Resultatet visar även att identitet har betydelse för meningsskapande kring språk. Enligt undersökningen är kategorierna "skriftspråk" och "språkets ursprung" manliga favoriter, medan "språket i framtiden" och "språkets sociala sida" är kvinnliga favoriter. Studien indikerar att svarsgrupp "kyrkan" orienterar sig mer mot en kvinnlig identitet, medan svarsgrupp "VVS" orienterar sig mer mot en manlig identitet. Men även att synen på bild och text kan skilja sig åt mellan män och kvinnor. Män har lämnat kommentarer kring text som indikerar meningsskapande kring fördjupning och tydlighet, medan kvinnor tycker att "bara text, eller "mycket text" skulle bli tråkigt. Slutligen visar studien att museets fysiska miljö har betydelse för meningsskapandet kring innehållet, då den påverkar sociala möjligheter till antingen samvaro eller distansering. Det är även tydligt att val av kommunikationsperspektiv kan påverka utställningens form och innehåll.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Syfte.....	7
3. Bakgrund.....	8
3.1. Populärvetenskap.....	8
3.1.1. Reflexivt förhållningssätt till populärvetenskap.....	10
3.1.2. Vetenskap genom tiderna	12
3.1.3. Praktiska råd	14
3.2. Språkvetenskap	16
3.2.1. Språk som vetenskap	16
3.2.2. Svensk språkpolitik genom tiderna.....	20
4. Teoretiskt ramverk.....	26
4.1. Kommunikation	26
4.1.1. Meningsskapande	27
4.1.2. Begreppet kultur och hur det förhåller sig till meningsskapande.....	29
5. Tidigare forskning	30
5.1. Undersökningar av språkattityder.....	30
5.2. Undersökningar av meningsskapande	33
6. Metod.....	34
6.2. Urval av undersökningsgrupper.....	34
6.3. Sammansättning av enkäten	36
6.4. Etiska överväganden.....	37
7. Resultat	38
7.1. Resultat enkätundersökning – allmänheten	38
7.1.1. Generellt resultat från enkätsvaren	38
7.1.2. Resultat för de enskilda responsgruppernas enkätsvar	40
7.2. Resultat mejlsvar – expertgrupp	45
7.2.1. Sammanställning av expertgruppens svar	45
7.2.2. Likheter och skillnader mellan allmänheten och språkexperter	48
8. Diskussion.....	50
8.1. Resultatdiskussion	50
8.2. Förslag till framtida forskning.....	56
Referenser.....	58
Bilagor	62
Bilaga 1. Språkexperternas mejlsvar och frågemejl.	62
Bilaga 2. Enkät.....	66

1. Inledning

Den här uppsatsen syftar till att ge ett bidrag till arbetet med ett språkmuseum i Sverige som ska öppna år 2021 (Hadenius 2020). Eftersom museum är en arena för populärvetenskap då det vetenskapliga innehållet behöver anpassas till allmänheten, behandlar uppsatsen populärvetenskaplig kommunikation som en länk mellan experter och allmänheten.

Varför ska det då finnas ett språkmuseum i Sverige? Förutom att det är roligt att gå på museum menar Hadenius (2020) att det finns fyra huvudsyften med ett språkmuseum just nu. Det första är att det svenska samhället just nu genomgår stora förändringar som påverkar språket: globalisering, urbanisering och digitalisering. Det innebär bland annat att språksituationen håller på att återgå till hur det såg ut i Sverige på stormaktstiden då Sverige var ett språkrikt land, precis som det är idag.

Det andra är att nyttja och visa upp de samlingar av språk och dialekter som redan finns i Sverige. Men enligt Hadenius (2020) det saknas även beskrivningar av den nuvarande språkliga variationen i Sverige.

Det tredje är att dagens samhälle ställer höga krav såväl på kunskaper i svenska språket som i andra språk, samtidigt som läs- och skrivkunnigheten sjunker bland unga¹. Enligt Europeiska kommissionen (2012) är även glappet mellan flickor och pojkar ett problem, inte bara i Sverige utan i hela Europa. Pojkar har alltså större problem med läsförståelse än flickor.

Det fjärde blir därför att språkämnets status behöver höjas. Och för att göra det behöver man sprida kunskap om språkämnet som sådant, inte endast kunskaper i olika språk.

Språkmuseum finns redan i andra länder. Ett stort och påkostat språkmuseum är Museu da lingua portuguesa i staden Sao Paulo, som endast handlar om portugisiskan. Ett mindre är Mundo lingua i Paris, som fokuserar på olika språk i världen. Museu da lingua portuguesa sponsras av den brasilianska staten då det fyller ett språknationalistiskt syfte, medan Mundo lingua byggs upp allt eftersom det kommer in pengar av en ensam ägare, tillika lingvist. I Norge

---

¹ Enligt Läselegationen (2018) var läsförståelsen bland unga i Sverige sämre år 2018 än för ungefär tjugo år sedan, men de dåliga resultaten har dock återhämtat sig något från de allra sämsta åren 2011 - 2012, då läsförståelsen bland svenska ungdomar var markant sämre än snittet för övriga OECD-länder. Glappet mellan flickor och pojkar förekom fortfarande år 2018. Under de sämsta åren var förståelsen för bruksprosa markant sämre än för skönlitteratur.

finns Ivar Aasen-Tunet i Hovdebygda som lägger fokus på nynorskan och det danska Sprogmuseet finns på internet (Karlsson 2014, Sprogmuseet 2020).

Olika språkmuseum har alltså olika inriktningar, olika syften och olika budget, vilket förstås påverkar vilket innehåll som kan bli möjligt. Därför kan inte ett svenskt språkmuseum bara härma andra länders koncept, utan måste utformas separat. Det som förenar alla dessa museer – och alla människor – är att ingen går oberörd. Språket rör alla.

2. Syfte

Syftet med uppsatsen är att bidra till arbetet med att öppna ett språkmuseum i Sverige år 2021. Utställningslokalen ska enligt Hadenius (2020) ligga i centrala Stockholm, men utställningar ska även kunna anpassas och turnera runtom i Sverige. Uppsatsen diskuterar innehåll i ett språkmuseum, vilket grundas i resultatet från två undersökningar: en bland allmänheten och en bland språkexperter. *Allmänheten* refererar alltså i den här uppsatsen till medborgare i det svenska samhället som inte arbetar professionellt med språkvetenskap.

De frågor som ställs i uppsatsen är:

1. Vad vill allmänheten se på ett språkmuseum?
2. Vad tycker olika grupper ur allmänheten är mest intressant?
3. Vad skulle få allmänheten att inte vilja besöka ett språkmuseum?
4. Vad anser språkexperter att ett språkmuseum bör innehålla?
5. På vilka punkter är allmänheten och språkexperterna överens och på vilka punkter tänker de olika?

Diskussionen om innehåll på ett språkmuseum och förslag till framtida forskning grundas i undersökningarna men även i kommunikationsteori, tidigare språkattitydsforskning och bakgrundsinformation om populärvetenskap och språkvetenskap.

3. Bakgrund

Vetenskap som ska finnas i ett museum, i det här fallet språkvetenskap, behöver anpassas så att innehållet blir intressant och begripligt för allmänheten. Därför behövs populärvetenskap, som en typ av vetenskapskommunikation. I det här avsnittet beskrivs såväl språkvetenskap som populärvetenskap ur olika aspekter som en introduktion.

3.1. Populärvetenskap

För att kunna beskriva populärvetenskap ur olika aspekter måste först begreppet förklaras. Svensk ordbok SO skriver så här om ordet *populärvetenskap*: ”lättillgänglig, i viss mån förenklad framställning av vetenskapliga resultat” (Svenska Akademiens ordböcker 2020). Svenska Akademiens ordlista SAOL säger följande om ordet *populär* i sammansättning med ordet *vetenskap*: ”allmänfattlig, lättfattlig; vanlig bland folk i allmänhet [...]” (ibid.). Ordet *vetenskap* beskrivs av SAOL som ”produktion av ny kunskap med strikta, erkända metoder”. Viktigt att påpeka är alltså att det endast är det vetenskapliga resultatet och förklaringarna därtill som förenklas, inte forskningen i sig.

Det finns flera anledningar till att kommunicera vetenskaplig kunskap på ett populärvetenskapligt sätt. Forskning påverkar samhället, såväl efterfrågad som utebliven. Därför bör givetvis allmänheten kunna ta del av aktuell vetenskap som en demokratisk princip. Men det handlar enligt Gunnartz (2010:165-168) även om att marknadsföra olika forskningsgrenar, som utan populärvetenskaplig kommunikation kan riskera att tappa trovärdighet och därmed få problem både med finansiering och rekrytering av nya forskare. Även Lindberg (1989:22-25) menar att ett av populärvetenskapens syften är att dämpa motstånd och skepsis mot vetenskap och kallar populärvetenskap för vetenskapens retorik. Enligt Gunnartz (2010:62) är just sjunkande trovärdighet för forskare något som återkommande undersökningar från olika länder visar. Den här sortens trovärdighet står i kontrast till något som Gunnartz (2010:19) identifierar som forskningskommunikation med dold ambition, vilket istället främst syftar till att signalera status inom de egna leden. Gunnartz (2010:66-69) lyfter även fram att media i hög grad bestämmer vilken forskning som når allmänheten, vilket forskarna själva i större utsträckning skulle kunna påverka med hjälp av populärvetenskapliga framställningar. Populärvetenskap är, och har varit sedan 70-talet, en del av arbetet på landets högskolor. Kapitel 1 i högskolelagen 2 §:

I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta (SFS 1992:1434).

Alla är dock inte enbart positivt inställda till populärvetenskap. Kasperowski (2005) ställer den retoriska frågan om det verkligen är möjligt att överbrygga det kunskapsglapp som finns mellan allmänhet och vetenskapen. Han resonerar även kring vilken del av forskningen som egentligen bör framställas populärvetenskapligt. Kasperowski (2005) menar att den nuvarande formen där populärvetenskap endast framställer vetenskapliga resultat är förlegad eftersom allmänheten inte får veta vilket perspektiv, av flera alternativ, som forskningen antagit då resultatet beror på det. Populärvetenskapen borde istället fokusera på det glapp som finns mellan allmänheten och inflytelserika, samhällspåverkande aktörer som behöver vetenskaplig kunskap för att kunna ta viktiga beslut anser Kasperowski (2005).

Språkvetaren Sven Öhman, som var professor i fonetik vid Uppsala universitet, ifrågasatte populärvetenskapens syfte och kallade den för ”propagandamaskin” (Öhman 1993:79). En av punkterna som Öhman kritiserar är argumentet om att man i en demokrati har rätt att ta del av forskning och andra publicerade skrifter. Det håller han förvisso med om, eftersom alla har rätt att söka valfritt lärosäte och på egen hand söka information, men att få avancerad vetenskap förklarar på ett snabbt och enkelt sätt anser han inte vara en rättighet (1993:156). Öhman hävdar att populärvetenskapen inte underlättar för allmänheten att kunna delta i det demokratiska samhället, utan att den tvärtom försvårar ett självständigt agerande. Bland annat genom att populärvetenskap får människor att frånga sitt erfarenhetsbaserade beslutsfattande och istället för att lita till sitt eget omdöme låta experternas råd prägla deras beslut. På det här viset menar Öhman att vetenskapliga argument som är tagna ur sitt sammanhang gör människor lättmanipulerade (Öhman 1993:161). Han påpekar att vetenskaplig metod är något som är obligatoriskt i forskning men som saknas i populärvetenskapliga framställningar, vilket gör att allmänheten inte får full förståelse för resultatet och inte heller för den vetenskapliga processen. Detta skulle i sin tur leda till att allmänheten lättvindigt hittar på hypoteser som kan tas för sanningar på ovetenskaplig grund (Öhman 1993:165). Men även språket i populärvetenskapligt material kritiserar. Öhman (1993:31) hänvisar denna kritik till Ludwig Wittgenstein och hans teori om språk i kontext², alltså att ett begrepp har en specifik

---

² Wittgensteins språkspel.

betydelse i en viss användning och menar att det blir omöjligt att förmedla ett innehåll som är beroende av begrepp som måste utelämnas (Öhman 1993:37). Vidare anklagar Öhman (1993:164) populärvetenskapen för att vara en del i kommersialiseringen av forskning och favoriseringen av forskning som är kommersiellt gångbar. Det ska dock tilläggas att Öhman själv år 1998 utgivit en populärvetenskaplig bok i ämnet fonetik: Slappt uttal (Bokus 2020).

3.1.1. Reflexivt förhållningssätt till populärvetenskap

Notera från föregående avsnitt att synen på populärvetenskap förefaller likställd med envägskommunikation: forskning från forskare ska spridas till allmänheten som har brist på kunskap, vilket innebär en essentialistisk syn på kommunikation. Denna syn sammanfaller med den dominerande modellen av tre huvudmodeller för populärvetenskapliga framställningar: brist-spridningsmodellen *deficit-diffusion model*. Den här uppsatsen antar däremot en meningsskapande syn på kommunikation, vilket innebär att kommunikation ses som en pågående process där gemensam mening skapas snarare än en överföring eller transmission av budskap (Falkheimer & Heide 2003:67-68). Denna syn på kommunikation påminner mer om de andra två modellerna: dialogmodellen *dialogue model* och deltagandemodellen *participation model*. Något som skiljer de olika modellerna åt är enligt Hetland (2017:33) vilket publikformat som blir möjligt och därmed vilken typ av *allmänhet* man vänder sig till. Brist-spridningsmodellen riktas till en allmän publik bestående av anonyma individer, dialogmodellen förutsätter istället en omedveten publik bestående av konkreta individer: exempelvis skolelever, medan deltagandemodellen kräver en intresserad eller partisk publik bestående av konkreta individer med egenintresse för området, exempelvis politiker eller medlemmar i olika intresseföreningar (Hetland 2019:4).

Men, brist-spridningsmodellen utgör enligt Hetland (2017:3) fortfarande ryggraden i populärvetenskapliga framställningar, trots olika försök att tillämpa någon av de andra modellerna. Därför är det svårt att helt bortse från brist-spridningsmodellen. Precis som Öhmans (1993) kritik av populärvetenskap, tar även denna uppsats avstamp i brist-spridningsmodellen. Brist-spridningsmodellen är dock uppdelad i tre undermodeller som utgör en glidande skala, vilka skiljer på olika grader av allmänhetens involvering: allmänhetens *uppskattning* av forskning, allmänhetens *engagemang* i forskning och *kritisk förståelse* för forskning (Hetland 2017:8). Knivskarpa gränser är alltså inte möjligt att dra mellan de olika modellerna, utan de kan istället ses som ett kontinuum. Detta öppnar för

möjligheten att kombinera brist-spridningsmodellen med en meningsskapande syn på kommunikation. Några av problemen med brist-spridningsmodellen är enligt Hilgartner (1990:533-534) de möjliga definitionerna av riktig forskning, rätt sorts förenkling, förvrängning och vem som har tolkningsföreträde av definitionerna. Genom att ge forskare tolkningsföreträde upprätthåller modellen kunskapshierarkier där forskare ges makt att bedöma andra och i populärvetenskapliga framställningar välja vad som framhävs och vad som eventuellt utelämnas, vilket skulle kunna sätta exempelvis politiker i beroendeställning. Hilgartner (1990:533) anser att framtida forskning bör orienteras utanför boxen och ställa nya frågor i stil med *vad* avgör vilken forskningsframställning som anses vara riktig eller förvrängd, eller *vem* skapar begrepp eller etiketter och *när*. Därför hämtas teoriramen för den här uppsatsen istället från området organisationskommunikation: meningsskapande som process, vilket ger möjlighet till ett annat perspektiv då fokus flyttas från kunskap och expertis till mening. Meningsskapandet som process tar hänsyn till faktorer som kontext, rimlighet och identitet, vilket redovisas mer ingående i avsnitt 4.

Om språkmuseet skulle ses som ett företag skulle forskarna kunna liknas vid chefer som prioriterar och förädlar viktig information till övriga anställda, som då skulle representeras av språkmuseets besökare. Just språk är dessutom något som alla använder, vilket skulle innebära att alla kan bidra på olika sätt. Det valda synsättet innebär alltså att återkoppling och respons blir viktigt. I uppsatsen har det praktisk betydelse på flera punkter. Det blir viktigt både i utformningen av enkät och mejlfråga, men även i tolkningen av svaren och slutligen i diskussion av innehåll till museet. Det är även den meningsskapande synen på kommunikation som ligger till grund för metodvalet: att fråga både experter och allmänhet. Möjligen skulle denna undersökning, med utgångspunkt i de tre modellerna, kunna ge en bild av vilket perspektiv språkmuseet har möjlighet att anta som populärvetenskaplig arena.

Det reflexiva förhållningssättet har inte bara betydelse i en enskild individs meningsskapande process på mikronivå, utan även på makronivå. Sundqvist och Soneryd (2019:133) menar att de antaganden som ligger till grund för värdesättandet av allmänhetens åsikter är att de berikar och bidrar positivt till beslutsfattande, att de ger legitimitet och minskar misstro och att allmänhetens åsikter inte är fasta utan rörliga och formbara. Därmed blir den tysta allmänheten viktig, eftersom den i större mån är möjlig att påverka till skillnad från organiserade intressegrupper. I den här uppsatsen blir detta relevant eftersom innehåll i ett

museum inte bara ska roa publiken, utan även i viss mån utbilda den. Enligt Sundqvist och Soneryd (2019:131) kan ett representationsproblem uppstå om endast organiserade röster som kanske syns och hörs mest beaktas då de trots allt representerar ett litet antal personer och deras åsikter. För att ta del av den tysta allmänhetens åsikter krävs istället uppsökande arbete, vilket denna undersökning ämnar göra. Eftersom brist-spridningsmodellen är den modell som orienterar sig mot den tysta allmänheten finns ytterligare anledning till att ha den som utgångspunkt i uppsatsen.

Även Gunnartz (2010:109-110) betonar nyttan med att ta del av omgivningens kunskaper och tankar. Han ger exempel på hur Dafnae Efron, aktivitetskoordinator på Bloomfield Science Museum i Jerusalem, arbetat med att utveckla museet i en miljö som präglas av etniska motsättningar och krockande religioner. Museet har anställt fältkommunikatörer vars uppgift är att ta reda på vad folk vill veta om forskning och vetenskap, vad som krävs för att locka dit olika grupper av människor och vad som kan tänkas skrämma bort dem. Lösningarna kunde vara relativt enkla och handlade exempelvis om fysisk plats för aktiviteter och strategisk placering av en utställnings olika delar. I just det här fallet handlade det om konkurrerande skapelseberättelser och en utställning om Darwin. Den omtvistade teoridelen placerades då på ett sätt så att den lätt kunde passeras utan att besökaren skulle gå miste om andra delar av utställningen. Frågan om öppettider visade sig dock vara svårare då museet å ena sidan vill ha en hög grad av tillgänglighet utan att samtidigt skrämma bort den grupp av besökare som väljer bort institutioner som inte respekterar sabbaten. Att människor inte vill ta till sig information eller kunskap tvingar alltså kommunikationen till helt andra lösningar än de råd som ges för populärvetenskapliga framställningar generellt. Det är ytterligare en anledning till att ha ett reflexivt förhållningssätt till kommunikation. I exemplet ovan är religion en orsak till motsättningar, men Gunnartz (2010:65) påminner om att tendenserna även förekommer bland konkurrerande forskare och forskningsinriktningar.

3.1.2. Vetenskap genom tiderna

Vetenskap uppkommer aldrig utan ett syfte och Brake & Weitkamp (2010:14) menar att man genom vetenskapen kan se hur världen fungerar. Detta blir tydligare med en historisk överblick. Över tid har vetenskap, och förstås även populärvetenskap, haft olika funktioner i samhället och olika aspekter av vetenskap har varit mer eller mindre framträdande.

Platons bildningsinstitution, Akademin, var endast till för den som kunde räknas som medborgare, med andra ord varken kvinnor eller slavar. Bildning var en förutsättning för aktivt samhällsengagemang och enligt Lindqvist (2016:34) likställt med att vara en fri man. På så sätt blir vetenskapen en maktfaktor. Vetenskap kretsade här kring läsandet av texter och abstrakt kunskap, helt utan praktisk tillämpning (Brake & Weitkamp 2010:14).

Under renässansen började vetenskap innefatta både intellektuella tankar och hantverk. En kombination av dessa två komponenter hade tidigare varit omöjlig på grund av klasskillnader (Brake & Weitkamp 2010:15). Utvecklingen av den vetenskapliga metod som innebär att utföra tester och sedan observera har alltså blivit möjlig genom kommunikation mellan olika grupper av människor. Det var även under den här perioden som Sveriges första universitet grundades i Uppsala år 1477. Då dominerades dock utbildningen av teologi, medan naturvetenskap och medicin blev gångbart först på 1630-talet (Uppsala universitet 2020).

Vetenskapen fick även en politisk funktion på 1600- och 1700-talet då exempelvis nya astronomiska och naturvetenskapliga upptäckter gav upphov till nya tankar som bland annat spreds i syfte att förändra samhällets hierarkier (Lindeberg 1989:24-25). De nya tankarna ifrågasatte kyrkan och kyrkans makt, vilket blev problematiskt för forskarna. Kanske var det för att inte hamna i onåd hos kyrkans makthavare som både Linné och dåvarande universitetskanslern Johan Skytte på den här tiden inkluderade prisandet av Gud i sina texter, och som ett arbetsmoment. (Lindeberg 1989:17, Uppsala universitet 2020).

Den industriella revolutionen kom att förändra vetenskapens roll till en drivande ekonomisk faktor, med exempelvis ångmaskinen som helt kom att förändra de industriella förutsättningarna (Almgren, Bergström & Löwgren 2007:242-243). Under den här perioden öppnades också flera olika museum och några av världens största vetenskapsutställningar hölls, exempelvis Världsutställningen år 1889 för vilken Eiffeltornet byggdes (Brake & Weitkamp 2010:155-156). Ser man vetenskap ur ett ekonomiskt perspektiv blir utbildning viktigt, inte bara för individen utan i förlängningen även för företag och nationer. Vetenskap är därför inte längre något som begränsas till några få, vi är tvärt om beroende av att vetenskapen når så många som möjligt.

3.1.3. Praktiska råd

Ett vanligt förekommande inslag i litteratur som berör populärvetenskap är praktiska råd om hur populärvetenskaplig kommunikation kan gå till. Huvudpunkten är publik, mottagare, och målgrupp, alltså vem du skriver till (Gunnartz 2010:33, Dean 2009:13, Durant 1992:97, Brake & Weitkamp 2010:81). Att känna till läsarens behov är något som även poängteras i lättläst- och klarspråksråd (Ehrenberg-Sundin, Lundin & Wedin 2017:25). Brake & Weitkamp (2010:81) ger rådet att när det gäller tidningar, undersöka läsaren bland annat genom att granska andra tidningar och då framförallt annonserna, och vilka de riktar sig till. Vad gäller tidningar menar Hadenius (2015) att det finns tre huvudgrupper av tidningsköpare inom populärvetenskapliga tidskrifter: nyttoläsaren, bildningstörstaren, fenomenjägaren. Den största gruppen är fenomenjägaren vars intresse behöver väckas till skillnad från de andra två grupperna som i varierande mån redan är intresserade av tidningens innehåll. Fenomenjägaren beskrivs som en person som inte ser sig själv som vetenskapsintresserad men som fångas av specifika artiklar. Vill man sälja tidningar eller nå en större grupp människor är det alltså den största gruppen, fenomenjägaren, man bör rikta in sig på. Men självklart är syftet med en text, tidning, utställning eller ett brev minst lika viktigt som mottagaren. Om syftet exempelvis är att vara en seriös tidning med hög kvalitet och förmågan att överraska sina läsare måste förstås innehållet anpassas så att detta uppnås, vilket innebär att tidningen måste ta hänsyn även andra målgrupper. Hadenius (2015) redogör även för tre typer av innehåll: efterfrågat, uppskattat och nyttigt. *Efterfrågat innehåll* är sådant som läsaren sedan tidigare känner till och tror sig vara intresserad av, *uppskattat innehåll* är sådant som läsaren upptäcker i tidningen och oväntat intresserar sig för, *nyttigt innehåll* är sådant som egentligen ingen varken efterfrågar eller gillar men som är viktigt för forskare att förmedla. Hadenius (2015) menar att det inte går att utelämnas någon av dessa aspekter av innehåll om tidningen ska vara just seriös och hålla hög kvalitet. Detta innebär även att man inte heller kan rikta in sig på endast en målgrupp, oavsett hur stor den är.

Syftet påverkar inte bara målgrupp utan även informationsform och val av informationskanal. Detta är något som bör beaktas vid webbpublicering. Dean (2009:112) förklarar att läsning på webb och i en fysisk tidning sker på olika sätt. I en fysisk tidning läses fler artiklar mer översiktligt, medan färre artiklar läses i en tidning på nätet men då mer noggrant. På grund av de olika lässätten bör texter på webb vara överskådligt utformade så att läsaren snabbt kan hitta det som eftersöks, då läsaren på webben ofta letar efter något specifikt (Ehrenberg-

Sundin 2017:171). Vårt sätt att läsa på webben påverkar därmed förutsättningarna för exempelvis ett webbaserat språkmuseum.

Brake & Weitkamp (2010:82) tipsar om att undersöka ämnesfältet för att få en övergripande bild av vad som är vanligt förekommande, för att därefter kunna framföra något nytt eller något bekant genom en ny vinkel. Även Gunnartz (2010:40) ger tips om hur läsaren kan fångas. Exempelvis att verkligheten kan användas som grund för informationsformen, att göra informationen bekant för läsaren. Detta är något som beaktades under arbetet med en utställning som skulle handla om genetik och hjärnforskning (Brake & Weitkamp 2010:171). Museet som skulle skapa utställningen skickade ut förfrågningar till en potentiell publik angående utställningen, vilka sammantaget gav svaret att den potentiella publiken troligtvis skulle få svårt att ta till sig informationen. Undersökningen resulterade i att utgångspunkten för utställningen innebar fokus på individen, alltså hur genetik påverkar besökaren själv, vilket blev ett lyckat koncept.

Att använda verkligheten för att förankra information hos en mottagare kan även göras genom att använda berättelser. Gunnartz (2010:42-43) ger konkreta exempel som filmen Avatar och berättelsen om ismannen Ötzi, på hur berättelseformen har fått människor att intressera sig för forskning. Hellspong (2014:134-135) menar att berättelser kan användas på flera sätt, exempelvis för att framhäva en viss aspekt av en företeelse i marknadsföringssyfte.

Berättelser kan även användas som verktyg för identitetsskapande riktat till både medarbetare och kunder kopplade till en organisation (Heide m.fl. 2012:53). Ett sista förslag på hur man kan ta hjälp av verkligheten är enligt Brake & Weitkamp (2010:162) att objekt i ett museum kan användas för att introducera en berättelse för besökaren som kan ge nya perspektiv.

Ett vanligt råd även för klarspråk är att närma sig läsaren, men då genom att vara personlig i tilltalet (Ehrenberg-Sundin m.fl. 2017:30-31). För klarspråk finns även rådet att anpassa dispositionen beroende på syfte, exempelvis helhet före detalj (Ehrenberg-Sundin m.fl. 2017:44). Gunnartz (2010:43-46) redogör för en liknande typ av disposition: expanderande cirklar. Med expanderande cirklar menar han placering av information i lager, att först introducera kortast möjliga sammanfattning av det som ska sägas. Helheten, det som fångar in läsaren, utgör den första cirkeln. Den andra cirkeln består av ytterligare en sammanfattning, men denna gång något längre, om det som ska sägas. På så vis leds läsaren vid handen och förbereds för mer ingående detaljer i den tredje cirkeln som då blir det längsta textstycket

(ibid.). För ett optimalt resultat skulle detta kunna kombineras med Hadenius (2015) råd att börja med konkreta exempel, med andra ord motsatsen till en akademisk uppsats. I det här sammanhanget ska alltså inte detaljer förväxlas med konkreta exempel.

Uppenbarligen finns det stora likheter mellan klarspråksråd och råd för populärvetenskaplig framställning på flera punkter. Förutom det som tidigare nämnts finns även det självklara rådet att använda begripliga ord (Ehrenberg-Sundin m.fl. 2017:111, Gunnartz 2010:19). Skillnaden mellan populärvetenskap och klarspråk skulle möjligen kunna vara syftet. Klarspråk förknippas ofta med myndigheter och syftar till att göra *nyttigt innehåll*, sådan information som alla samhällsmedborgare måste kunna ta del av, begripligt. Det övergripande syftet skulle då kunna vara ett fungerande demokratiskt samhälle. Men med populärvetenskap är syftet inte helt likställt. Visserligen är populärvetenskapen en del av ett upplyst demokratiskt samhälle, men här finns även ett kommersiellt syfte närvarande. Kanske var det detta som Öhman (1993:79) menade när han kallade populärvetenskapen för ”propagandamaskin”.

3.2. Språkvetenskap

Att ge en noggrann och uttömmande beskrivning av språkvetenskapens alla områden och kategorier är inte möjligt i en uppsats av denna storlek, men nedan presenteras en kort översikt av språkvetenskapens olika avdelningar och svensk språkpolitik.

3.2.1. Språk som vetenskap

Språkvetenskap kan grovt delas upp i två huvudinriktningar, eller kanske snarare två olika aspekter av språkforskning: essentialism och socialkonstruktivism. Essentialisterna undersöker språkbruket för att få veta mer om språket som system och därefter kunna beskriva det. Ett socialkonstruktivistiskt sätt att se på språk, eller språkande, är istället att fokusera på bruket i sig, eftersom språkbruket bygger på kultur och sociala överenskommelser, och vad språket kan avslöja om dessa förhållanden (Josephson 2018:62-63). Noam Chomsky som år 1957 kom med den banbrytande teorin om en universell grammatik som en medfödd språkmodul i hjärnan hör till den essentialistiska skaran (Pettersson 2005:26-27), medan William Labov som år 1966 kom med andra banbrytande studier som visade att olika socialgrupper i New York använde olika uttal av r-ljudet och därmed att språket kan kopplas till socialt beteende kan sorteras till den

socialkonstruktivistiska skaran (Sundgren 2013:82-83). Josephson (2018:62) beskriver skillnaden mellan essentialism och socialkonstruktivism:

Är språk något som finns och som vi använder eller något som finns först när vi använder det?

Men det är inte bara språkvetenskap som kan ses ur en essentialistisk eller socialkonstruktivistisk aspekt. Som tidigare nämnts i avsnitt 3.1.1. reflexivt förhållningssätt, förekommer även de olika synsätten inom kommunikationsforskning. Och även i synen på kön eller genus, då det blir en fråga om ett genus *varande* eller *görande* (Magnusson & Marecek 2010:27).

Även före språkvetenskapens tid har människor haft tankar kring hur olika språk kan ha uppstått. Längre dominerade tron att hebreiskan var det ursprungliga språket på grund av Bibelns text om Babels torn, där Gud förbistrade människornas från början enhetliga språk. Funderingar över språks likheter förekom men användes mest av rent strategiska anledningar för att hävda sitt eget lands storhet, exempelvis Olof Rudbeck lymfans upptäckare, som från slutet av 1600-talet till början av 1700-talet hävdade att runorna är ursprungskälla till alla andra alfabet, att Sverige är den europeiska kulturens urhem och att svenskan i äldre former var urspråket näst efter hebreiskan (Pettersson 2005:18-20).

Den stora upptäckten som ledde fram till forskningsfältet komparativ lingvistik, gjordes år 1786 av en brittisk jurist, Sir William Jones, som arbetade och bodde i Indien. Han menade att likheterna mellan sanskrit och de europeiska språken var så stora att de måste ha samma ursprung. Den språkvetenskapliga forskningen handlade ända fram till slutet av 1800-talet om språks eventuella släktskap då systematiska metoder hade etablerats under beteckningen junggrammatik. Junggrammatiken tog ett uteslutande historiskt perspektiv och i försök att rekonstruera äldre språk var även dialekter av intresse (Pettersson 2005:21-23).

Nästa kliv inom språkforskningen togs år 1916 då Ferdinand de Saussure skilde på språkbruk, *la parole* och språkssystem, *la langue*. Språket kunde ses ungefär som ett mynt med två sidor: bruket på ena sidan och språkssystemet inuti hjärnan på andra. Uppdelningen gjordes av metodologiska skäl för att kunna avgränsa analyser. Saussures poäng var att studier av språkssystem vid en viss tidpunkt kan jämföras med språkssystem från en annan, men först efter att dessa två beskrivits var för sig (Lyngfelt, Magnusson Petzell & Wide 2017:129). Med målet att ett system skulle beskrivas blev helheten och relationerna mellan de språkliga

enheterna viktig, till skillnad från junggrammatikerna som fokuserade på detaljer. Därför kallas denna språkvetenskapliga inriktning strukturalism (Pettersson 2005:25).

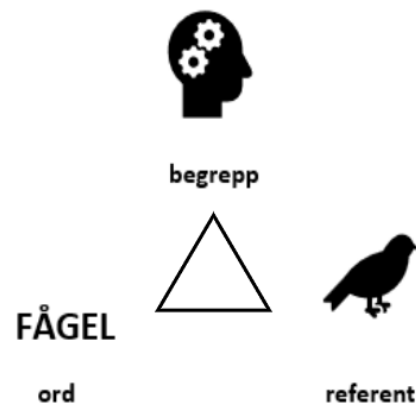
Kring 1930-talet kom nya språkfilosofiska tankar som fokuserade mer på språkbruket än språket som system. Ludwig Wittgenstein menade att språk endast existerar i mänskliga sammanhang och att språket måste studeras i sin kontext, vilket betyder att ord och begrepp inte har en statisk betydelse. Det innebär att *hur* och *när* ett ord kan användas skulle ha lika stor betydelse som ett ords *mening* vid språkinlärning och hans slogan var: *meaning is use* (Collin & Guldman 2000:34).

En annan kontroversiell teori från samma tid är Sapir-Whorf-hypotesen som bygger på den språkliga relativitetsprincipen om att olika språk ger olika världsbild (Josephson 2018:13, Rose 2013, Melin & Parkvall 2016:29-30). Drar man denna teori till sin spets skulle det innebära att individen är fånge i sitt språk. Men att skillnader i olika språk kan ge delvis olika världsbild känns inte lika långsökt. Exempelvis har skriftspråkets riktning, från vänster till höger eller nerifrån och upp, betydelse för hur vi ordnar och tänker oss tidsflöde (Rose 2013). Här finns alltså en stark koppling mellan språk och kultur. Melin & Parkvall (2016:56) menar dock att det inte finns några studier som stöder teorin.

Alla forskningsgrenar som förekommer idag sorteras i olika kategorier beroende på vad som ska undersökas och vilken inriktning inom språkvetenskapen forskningen anses ansluta till. Följande presenteras några av de språkvetenskapliga kategorierna och en kort förklaring till vad de handlar om.

Grammatik handlar om språklig form. Det kan både handla om ordets struktur, alltså ett ords uppbyggnad under benämningen morfologi, och hur orden kan kombineras till meningar satser eller fraser, det som kallas syntax. Men även fonologi, läran om språkljuden som system, handlar om form där olika språkljud, fonem, kombineras till större betydelsebärande enheter (Dahllöf 1999:10-12).

Semantik handlar istället om språkligt innehåll. Ett mentalt begrepp ska förmedlas och det görs med hjälp av ord som genom konventioner får representera detta begrepp. Det mentala begreppet syftar i sin tur till en referent, vilken förknippas med ordet som kopplas till referenten (Dahllöf 1999:20). Det här förhållandet kan beskrivas med den semiotiska triangeln som visas i figur 1. Förhållandet kan verka simpelt om det handlar om exempelvis en *fågel* som även är lätt att översätta till andra språk, men om det istället gäller ord som *rolig*, *familj* eller *mat* kan det mentala begreppet se väldigt olika ut. Exempelvis specificerar svenskan i *farmor* och *mormor* vems mor det handlar om, medan engelskans *grandma* inte gör det. På samma sätt som språkliga benämningar knyts till referenter i verkligheten och i talarens huvud förhåller det sig med semiotik, teckenlära. Tecken kan visa både likhet, relationer, eller konventionella betydelser där språklig betydelse skulle kunna ses om som en underkategori. Ett klassiskt exempel på relationsbaserade tecken är rök som ett tecken på eld (Dahllöf 1999:36-38).

Figur 1. Den semiotiska triangeln.

Pragmatik rör istället språk i kontext och handlar om hur språket kan användas för olika syften, alltså funktion (Dahllöf 1999:12). Samarbetsprincipen är en pragmatikteori som betonar syftet med mänsklig kommunikation. Grice menar att samarbetsprincipen är något som alla förhåller sig till för att kommunikationen ska uppfattas som meningsfull och att människor samarbetar enligt ett antal principer för att uppnå tänkta syften. De nio principer, eller *maximer*, som ligger till grund för den överordnade samarbetsprincipen är indelade i fyra kategorier: kvalitet – tala sanning, kvantitet – säg varken mer eller mindre än vad situationen kräver, relevans – var relevant, och sätt – var tydlig, otvetydig, kortfattad och ordnad (Huang 2007:25). Den viktigaste maximen är den som säger: var relevant, eftersom den omfattar alla de andra. En central fråga inom pragmatiken rör det glapp som kan finnas mellan den bokstavliga betydelsen av ett yttrande och den avsedda tolkningen av samma yttrande eller meddelande (Huang 2007:5). Exempelvis betyder ”jag har sprungit på stan” oftast inte att talaren har tagit en joggingtur inne i centrum, eller yttrandet ”fint väder” vid ösregn att talaren uppskattar rådande väderlek.

Dagens språkforskning i Sverige spänner över flera områden och många gånger går inte specifika ämnesuppdelningar att göra. Knivskarpa uppdelningar mellan socialkonstruktivism och essentialism är inte heller alltid möjligt eller ens meningsfullt. Svensson (2017:21) utgår från Habermas tre olika typer av vetenskapsområden som har olika utgångspunkter, intressen och metoder: empirisk-analytiska, historiskt-hermeneutiska och socialvetenskapliga och menar att språkvetenskapen inte går att placera i någon av dessa kategorier, utan snarare i alla.

Några av dagens aktiva forskningsgrenar är textforskning som innebär analyser av olika texter, samtalsforskning som har sitt ursprung i språksociologi, språkhistoria, läs- och skrivforskning som undersöker hur människor läser och skriver, och svenska som andra språk. Men beroende på vad som undersöks, vilken teori eller forskningstradition forskaren ansluter till och vilken metod som tillämpas kan alltså språkforskningen användas på många olika sätt. Språkhistoria kan exempelvis tillämpas genom textforskning, och forskning om grammatik kan tillämpas genom samtalsanalyser.

Språkforskningen gränsar även till andra områden, exempelvis filosofi, psykologi, litteratur och retorik som kan belysa olika aspekter av språk. Filosofin undersöker generellt vad kunskap är och språkfilosofi undersöker just vad mening, språk och kommunikation är, både inom pragmatik och semantik. Psykologin aktualiseras inom språkvetenskap i termen psykolingvistik som undersöker hur språket fungerar i hjärnan. Psykolingvistik kan användas i både medicinska och pedagogiska syften, exempelvis vid utredningar av tal- och språkstörningar och språkinläring. Psykolingvistik kan även ge viktig information till grammatik-forskning. Retoriken handlar om att uppfylla ett strategiskt syfte med sin text eller sitt tal, vilket i det avseendet gränsar till pragmatiken (Dahllöf 1999:13-15). Men ett retoriskt tal skulle även kunna undersökas som talspråk, eller som text i vid mening. Litteratur handlar både om textuppbyggnad och att förmedla ett innehåll. Inom språkvetenskapen kan litteratur undersökas ur flera olika aspekter, både som historisk källa till såväl innehåll som språkanvändning och som en praktisk tillämpning av språk och kultur. Även vilken syn forskaren har på språket, essentialistisk eller socialkonstruktivistisk avgör vilken metod och vilket studieobjekt som blir aktuellt.

3.2.2. Svensk språkpolitik genom tiderna

För att få perspektiv på dagens språkdiskussioner om exempelvis de/dom/dem eller engelskans inflytande på svenskan, följer här en återblick på cirka femhundra år. Notera att

dagens diskussioner sällan handlar om hur ord faktiskt stavas, vilket möjligen ses som en självklarhet eftersom det i Sverige finns en vedertagen ordlista att gå efter vid osäkerhet. Så har det dock inte alltid varit.

Den första egentliga stavningsmallen för svenskarna kom år 1541 i form av Gustav Vasas bibel. Gustav Vasas bibel använde den nya svenska stavningen *å, ä, ö* som en markering mot danskan och brytningen med Kalmarunionen, medan den tyska stavningen *och* antogs istället för *ok* eller *oc* (Josephson 2018:23). Bibeln gavs ut i tryck istället för handskrift, vilket gjorde att stavningen blev mer konsekvent och att den kunde spridas till många. Stilen i bibeln är varken Vadstenastil eller kanslistil som utgjorde de tidigare normerande genrerna, utan är snarare en blandning av dessa och Mälardalens talspråk, då de som arbetade med bibeln var en kunglig kansler, en reformator och en präst från Västmanland och Närke. Att tryckeriet låg i Stockholm hade också betydelse. Stockholm var numera Sveriges maktcentrum medan Vadstena som tidigare var Sveriges stora kulturcentrum var passé. Nu fanns det istället två andra normer som skildes markant åt, handskrift och tryck. Tryckta texter krävde förstås mycket mer bearbetning och det tekniska arbetet gjorde att stavningsregler plötsligt blev viktigt (Pettersson 2005:159-161).

Under 1600-talet blev tryckta texter vanligare och vanligare, vilket gjorde att den tidigare handskrivna kanslistilen numera kunde kontrolleras och därmed blev mer lik andra texter. Detta gjorde att den danska e-ändelsen som tidigare var vanlig i kanslistilen i stort sett försvann (ibid.). Men nu fanns ett stort behov av stavningsregler som ingen riktigt kunde enas om.

Denna ortografiska oreda fortsatte under 1700-talet och frågan var numera föremål för en livlig debatt där helt olika uppfattningar om vilka principer som skulle styra stavningen stöttes under lång tid. Följden blev att olika tryckerier använde olika stavning beroende på vilket läger man sällade sig till (Pettersson 2005:162-163). Man kan alltså se på stavningen vilka tryckerier som tryckt olika böcker vid den här tiden.

Latinet som var det stora internationella språket, användes under 1600-talet i Sverige i flera domäner och fler skrifter trycktes på latin än på svenska. Vid den här tiden talades flera olika språk i Sverige, men de olika språken användes i olika domäner. Exempelvis talade köpmän och hantverkare i storstäderna tyska, soldater och deras överordnade, sjömän, läkare och

andra invandrade specialister talade tyska, nederländska, franska, engelska och romani. Franskan användes främst som ett kulturspråk av överklassen för att markera och positionera sig, vilket blev en kontrast mot de 95% av svenskarna som var jordbrukare och enbart talade svenska (Josephson 2018:24).

Vetenskap började dock publiceras på svenska på 1700-talet, exempelvis *Handlingar* från det nystartade Kungliga Vetenskapsakademien som gavs ut från 1739. Linné som var en av Akademiens grundare, tryckte även texter på svenska (Lindberg 1989:21). Det främsta argumentet för användning av det svenska språket på 1700-talet var enligt Josephson (2018:25) nyttan.

År 1786 instiftades efter den franska förebilden, Svenska Akademien, som fick uppgiften att skapa en svensk ordbok och en grammatika. Detta blev ett mycket omfattande arbete som ännu inte är färdigt, men år 1801 kom i alla fall en modernare avhandling om svenskans stavningsregler. Kungen godkände Akademiens förslag till stavningsregler och avhandlingen spreds, främst till eliten. Till skolorna och därmed på bredare front spreds stavningsläran dock genom en kortare sammanfattning av Akademiens avhandling, skriven av en skönlitterär författare som inte var Akademimedlem. Denna kortare stavningslära trycktes ända från år 1829 till år 1881. En stor förändring i den här nya stavningsläran var försvenskningen av franska lånord, exempelvis familj och direktör. En viktig detalj med stavningsläran från år 1801 är att den i första hand hade tagit hänsyn till det existerande språkbruket (Pettersson 2005:164-165).

Under 1800-talet infördes svenska som ämne i skolan och lektionerna hölls även på svenska istället för latin, vilket var en del av tidens nationalism. Inte heller skönlitteratur skrevs numera på latin (Teleman 2003:225). Även skandinavismen som syftade till nordiskt samarbete influerade språkdebatten (Pettersson 2005:165). Efter att folkskolan införts 1842 och nya strömningar inom språkvetenskapen fokuserade på talspråket som primärt studieobjekt uppstod en närmast ideologiskt grundad stavningsdebatt i Sverige.

Skandinavisterna, folkskollärarna och språkvetarna från Uppsala som genom Rättstavningssällskapet gav ut tidskriften *Nystavaren* propagerade för ljudenlig stavning som gärna skulle vara samnordisk. Problemet var bara vilket uttal som den ljudnära stavningen skulle gå efter. En av nystavarna föreslog exempelvis att nya bokstäver för sj- och ng-ljudet skulle införas (Josephson 2018:30-31). Andra förslag var även att ta bort dubbelkonsonant i

orden *til*, *up* och *at*, och att minska användningen av *o* i å-ljud. Detta blev ju som vi alla vet, inte av. Det berodde på att Svenska Akademin år 1847 släppte sin första utgåva av ordlistan SAOL, som helt bortsåg från dessa reformivrare. Två läger stod nu mot varandra: nystavare mot traditionalister.

Sjätte upplagan av SAOL som kom år 1889 bröt barriärerna mellan de två lägren då en medlen i Svenska Akademien, Esaias Tegnér d.y. argumenterade för en helt ny aspekt på stavningsregler: att ord som likande vararandra både i betydelse och ljud skulle stavas på samma sätt, alltså att fokusera på morfem istället för ljud. Det betydde att nystavarna fick igenom några förändringar exempelvis *ä* för ä-ljud, men långt ifrån alla. Den sjätte upplagan blev den första att officiellt godkännas som norm för skolornas undervisning (Pettersson 2005:166).

Folkskolläraryöreningen gav dock inte upp utan fortsatte att propagera för ljudenliga stavningsförändringar och en styrelseledamot i folkskolläraryöreningen blev utsedd till minister i 1905 års nya liberala regering. År 1906 kom så vår senaste stavningsreform som bygger på den sjunde upplagan av SAOL med några tillägg från regeringens håll bland annat att *f*, *fv* och *hv* skulle ersättas med *v* i v-ljud. Reformen fick motstånd från bland andra Svenska Akademien som accepterade stavningen först 1950 i sin nionde upplaga, vilket återupprättade Akademiens status som rättesnöre (Pettersson 2005:167-168). Josephson (2018:32) menar att det inte längre är möjligt att genomföra stavningsförändringar av socialpsykologiska skäl eftersom skrivkunnsigheten numera är allmänt utbredd. Därför handlar svensk språkpolitik under 1900-talet inte i första hand om stavning. Under 1900-talet är beskrivningar av svenska språket inte främst deskriptiva som den från år 1801, utan snarare normativa som stavningsreformen från år 1906.

Det som karakteriserade svensk språkpolitik under första halvan av 1900-talet var ett tillstånd av enspråkighet. Endast svenska lärdes ut och fick talas i skolorna, vilket även innebar att dialekter skulle tränas bort och att språkvård såväl som allmän språkdebatt rörde ”rätt” och ”fel” språkbruk (Josephson 2018:32). Ett av argumenten för ett dialektfritt riksspråk var paradoxalt nog, jämlikhet och social mobilitet (Teleman 2003:103). Ett språkvårdsverk som blev både stort och inflytelserikt på 40- och 50-talet var Erik Wellanders *Riktig svenska*, vars paroll var: skriv klart, skriv kort, skriv enkelt, skriv svenska. Här stod funktionaliteten i fokus.

På 1950-talet infördes engelska som skolämne i grundskolan och efter andra världskriget byttes även tyskan ut mot engelska som första språk i de högre utbildningarna (Josephson 2018:34). Till följd av en mer jämlik och demokratisk samhällsanda kom en av de stora förändringarna, som till skillnad från tidigare berörde talspråket: du-reformen (Josephson 2018:38). Det var egentligen ingen reform som kom från överordnat håll, utan något som växt fram sedan 50-talet och blev officiellt genom Bror Rexeds välkomsttal till Medicinalstyrelsens personal år 1967 (Wikipedia 2020).

På 70-talet debatterades även andra nya talspråksformer bland annat *sej*, *mej*, *dej*, och *dom* och huruvida talspråksformerna skulle användas i skriftspråket eller inte (Språktidningens podd 2019). Vid den här tiden påbörjades även förändringar som skulle ta svenskarna ur den tillfälliga enspråkigheten: större invandring och globalisering. Attityden går från assimilation till mångkultur, vilket ger konsekvenser för språkpolitiska beslut. Språkvårdare och politiker kunde inte längre bortse från de andra 150–200 språk som talades i Sverige om de ville förstå det svenska språkets villkor (Josephson 2018:43). Detta gällde även de minoritetsspråk, exempelvis samiska, som sedan länge funnits i Sverige men som tidigare skulle rensas bort.

I avsnittets inledning nämndes dagens språkdiskussioner, *de/dem/dom* och engelskans inflytande på det svenska språket, vilket efter detta avsnitt förhoppningsvis kan ses ur ett nytt perspektiv. *De* och *dem* åtskiljs inte längre i talspråket och för dem som gick i skolan på 70-talet, då den här förändringen började, och idag är lärare blir detta ett givet språkproblem (Språktidningens podd 2019).

I Globaliseringens spår sprids engelskan under 2000-talet till, och börja ta över, fyra domäner: kultur och underhållning, forskning och högre utbildning, industri och näringsliv, politik och offentlig förvaltning. Detta var något som språkvetare hade upptäckt redan på 1980-talet och börjat oroa sig för på 1990-talet (Teleman 2003:229-230). Utredningar och undersökningar ledde slutligen fram till 2009 års språklag som tar ett helhetsgrepp. Språklagen säger sammanfattningsvis att svenska ska vara huvudspråk i Sverige, svenskan vara ett komplett och samhällsbärande språk, den offentliga svenskan ska vara vårdad, enkel och begriplig, och de som har ett annat förstaspråk än svenska har rätt att utveckla och använda det, vilket även omfattar de svenska minoritetsspråken och det svenska teckenspråket (SFS 2009:600).

Språklagen ger förutsättningar för att svenskan ska kunna och vilja användas även i framtiden. Och kanske är människor år 2020 inte lika rädda för att svenskan ska försvinna, utan ser engelskan som en tillgång då små barn själva lär sig engelska via surfplattor och den internationella Engelska skolan år 2022 öppnar en tredje grundskola med förskoleklass i Göteborg (Kennedy & Lönnroth 2019). Likheter med latinet som lingua franca är slående, men en viktig skillnad är att latin endast användes av de lärda och privilegierade medan engelskan idag används av alla (Teleman 2003:230).

Men allt är inte frid och fröjd i dagens språksituation. Både i Sverige och i Europa har unga fått sämre läsförståelse, framförallt pojkar. Europeiska kommissionen (2012) menar att det finns både sociala, digitala och genusrelaterade glapp som gör att en av fem femtonåringar i Europa inte tillägnat sig tillräckliga läs- och skrivkunskaper för att klara vardagliga krav som ställs för att kunna ta en aktiv del i samhället. Europeiska kommissionen (2012) påpekar att nivån på skolundervisningen måste höjas, men även att föräldrarnas läsvanor och attityder till läsning har stor påverkan på barnen under de första fem till sex åren. Sambandet mellan föräldrarnas och barns läsvanor betonar även Hedström (2018) och menar att läsning blir en del av den kvinnliga identiteten då det oftast är mammorna som läser för barnen. Hedström (2018), som undersökt tioåringars syn på läsning, hävdar att pojkar på grund av manlighetsnormer inte tillåts ta del av läsning på samma sätt som flickor.

Följer man språkpolitiken över tid blir det tydligt hur avgörande det är även för språkfrågor vem som har makten, men även hur var tids ideologiska strömningar påverkar språk och språkattityder. Av detta skulle man kunna dra slutsatsen att de språkforskningsinriktningar som är verksamma i Sverige idag, är det av både ekonomiska och politiska skäl (Svensson 2017:36).

4. Teoretiskt ramverk

I denna uppsats används organisationspsykologen Karl E Weicks (1995) teori om meningsskapande kommunikation som förklarar hur människor skapar mening genom social interaktion, konstruktion av identitet, agerande och hur processen ständigt pågår, utgår från rimlighet och urskiljer viktiga signaler eller ledtrådar. Teorin beskrivs utförligare i avsnitt 4.1.1. nedan. I avsnitt 4.1.2. beskrivs begreppet kultur, vilket perspektiv på kultur som antas i denna uppsats och hur det förhåller sig till meningsskapande.

4.1. Kommunikation

Kommunikation kan generellt ses ur två olika perspektiv: essentiellt och socialkonstruktivistiskt, alltså något som *finns* och kan användas jämfört något som *görs*. Förhållandet kan även beskrivas som ett objektiva, respektive subjektivt perspektiv. Teoriramen för den här uppsatsen har sin utgångspunkt i organisationskommunikation där dessa två synsätt existerar parallellt (Putnam & Pacanowsky 1983:31-53).

Det essentialistiska perspektivet, eller det *klassiska* perspektivet, innebär att kommunikation ses som en överföring eller transport av information från en enhet till en annan. En tidig teori som exemplifierar detta synsätt är Schramms *bullet theory* från 1948 som liknar kommunikation vid en magisk kula som kan överföra kunskap, känslor och idéer. (Heide m.fl. 2012:23-32). De tidiga kommunikationsteorierna beskrev kommunikationsprocessen på samma sätt som dagens fysiologiska modeller för talperception och ser kultur, erfarenhet och identitet som störningsfaktorer. Elever bör lära sig att lyssna och tala på ett medvetet sätt för att undvika "to-me-ness". Synsättet innebär ett tänkande i rätt och fel, och genom okunnighet anses ett helt land kunna sväva i villfarelse: "Fifty million Frenchmen can be wrong – and never suspect it" (Schramm 1960:301-315). En praktisk konsekvens av det klassiska perspektivet är exempelvis frågan om varför ett budskap inte gått fram. När det klassiska perspektivet antas i en undersökning blir det därför oftast ledningen för en organisation som är utgångspunkten.

Men denna uppsats ansluts istället till det meningsskapande eller *tolkande* perspektivet som uppstått som en reaktion och kritik mot det tidigare rådande synsättet. Putnam & Pacanowsky lanserade 1983 det tolkande perspektivet i *Communication and organizations: An interpretive*

approach. Ur det tolkande perspektivet ses kommunikation istället som delning och antar en socialkonstruktivistisk syn på verkligheten. Det betyder att människor hela tiden både skapar och återskapar en social verklighet utifrån roller, normer och begrepp, alltså en ständigt pågående process. Utifrån det tolkande perspektivet blir frågor om *hur* över- och underordnade roller formar varandras beteenden viktiga. Därför utgår undersökningar som antar det tolkande perspektivet inte bara från ledningen i en organisation utan även från medarbetarna (Putnam & Pacanowsky 1983:31-53).

4.1.1. Meningsskapande

Teorin som används i den här uppsatsen har sitt ursprung i forskning om ledarskap och ansluter till det tolkande perspektivet. Kraven för ledarskapsrollen har förändrats och numera är problemet inte att information saknas. Svårigheten ligger istället i att skapa mening ur en stor mängd information (Heide m.fl. 2012:126).

När vi ställs inför något som vi inte förstår triggas en meningsskapande process, *sensemaking*, för att få ett grepp om situationen, exempelvis vid ett besök på ett språkmuseum. Weick (1995:17) menar att det finns sju egenskaper som är utmärkande för en sådan meningsskapande process. De sju egenskaperna kan sammanfattas i följande punkter:

- **Identitet:** bygger på konstruktion av identitet. Att meningsskapande bygger på identitetskonstruktion är den mest centrala egenskapen. Meningsskapande sker med individen i centrum. Identiteten sätter ramen för verklighetsuppfattningen, eftersom identiteten genom en ständig process skapas i interaktion med andra och omgivningen.
- **Retrospektiv.** Det är först efter att något har inträffat som vi kan skapa mening kring händelsen. Om våra minnen förändras skulle även meningen kring det vi minns förändras, som vid nostalgi.
- **Agerande.** Precis som identitet skapas genom ständigt pågående processer, så skapas din omgivade miljö av ditt och andras agerande. När du agerar eller säger något skapas alltså något som kan uppmärksammas av andra. Agerande är en förutsättning för meningsskapande och utgör även efterledet *making* i *sensemaking*: att göra.
- **Social.** Meningsskapande är en social process. Din tolkning av ett budskap påverkas av hur andra uppfattar det. Exempelvis är språk en social företeelse som sker genom överenskommelser mellan människor.

- Pågående. Meningsskapande pågår hela tiden. Dock kan specifika delar ur det ständiga flödet urskiljas och pusslas in i andra sammanhang tillsammans med andra fragment och på så sätt skapa mening kring specifika händelser.
- Ledtrådar: fokuserar på särskilda signaler. Referensram eller tidigare erfarenheter som genererar meningskapande. Konsekvenser lär oss vad som tidigare har varit viktigt att uppmärksamma. Ledtråden är ett uttryck eller en händelse som gör de här referenserna eller erfarenheterna synliga. För att skapa gemensam mening blir det viktigt att se de här ledtrådarna som kan vara avgörande för hur ditt budskap uppfattas.
- Rimlighet: rimlighetsstyrd. För att kunna skapa mening är rimlighet viktigare än noggrannhet. Du måste inte veta allt för att kunna gå vidare med ett problem eller en fundering (Weick 1995:20-56).

När en museibesökare ställs inför ett nytt fenomen kan den meningskapande processen generera olika utfall. Weick (1995:91-100) betonar främst två företeelser som triggar den meningskapande processen: tvetydighet och osäkerhet. Om det skulle uppstå osäkerhet kring hur museibesökaren ska tolka ett meddelande i en utställning börjar besökaren att skapa mening utifrån de ledtrådar som finns tillgängliga tillsammans med fragment av tidigare erfarenheter. Ju färre ledtrådar som leder till det avsedda budskapet desto större betydelse får andra egenskaper ur den meningskapande processen: identitet och sociala aspekter.

Beroende på vilket kommunikationsperspektiv som antas kan den här typen av situation få olika konsekvenser. Konsekvenser av det klassiska perspektivet skulle kunna vara att meddelandet förtydligas eller förenklas rent semantiskt. Om meddelandet fortfarande inte skulle "gå fram" skulle konsekvensen kunna bli antingen att utställningen läggs ner med argumentet att utställningen var dålig och irrelevant, eller i värsta fall att besökaren avfärdas som medlem ur "fel målgrupp" eller rent av dum. Ansvar för att budskapet ska nå fram hamnar i slutändan på besökaren. Konsekvenser av det tolkande perspektivet skulle istället kunna vara att meddelandet och utställningen anpassas för att bättre tilltala olika identiteter för att ingen ska känna sig exkluderad. Om sociala aspekter beaktas blir inte endast språkliga detaljer betydelsefulla utan även utställningens fysiska utformning. Den fysiska utformningen påverkar människors möjligheter till antingen distansering eller samvaro. Men i första hand bör utställnings syfte styra utformningen. Om syftet är att minska glappet mellan pojkar och flickors läsvanor blir identitet och sociala aspekter viktiga faktorer att uppmärksamma.

4.1.2. Begreppet kultur och hur det förhåller sig till meningsskapande

Ur ett meningsskapande perspektiv blir kultur ett intressant begrepp. Med kultur menas i den här uppsatsen gemensamma normer och föreställningar om verkligheten, alltså något kognitivt. Men precis som att synen på kommunikation kan vara essentiell eller socialkonstruktivistisk, kan även synen på kultur vara det. Någon som antar det klassiska perspektivet på kommunikation skulle säga att kultur är något som exempelvis en organisation eller en nation *har*, medan någon som antar det meningsskapande perspektivet skulle säga att kultur är något som en organisation *gör* eller *är* (Miller 2012:71). Med ett essentialistiskt synsätt och genom det klassiska perspektivet på kultur, beskrivs kultur inte som något kognitivt utan istället som observerbara objekt, till exempel handlingsmönster eller händelser inom en grupp (Heide m.fl. 2012:47). Tidiga anhängare till det klassiska perspektivet såg språkets sociala funktion som en kommunikationsbarriär och kultur som problematiska avgränsningar mellan människor (Schramm 1960:317, 1960:330).

Kultur kan även beskrivas som ett mentalt fenomen som styr beteenden, vilket skulle representeras av två sidor: innehåll och uttryck. *Innehåll* är de mentala föreställningarna om verkligheten, vilka enligt Heide m.fl. (2012:48) är implicita, gemensamma, påverkar handlingar, överförs och lärs in i grupp och ofta tas för givna. Att kulturellt innehåll tas för givet i en viss kontext indikerar samtidigt vilken typ av innehåll som kan, eller inte kan, utelämnas i en viss kontext. *Uttryck* är den fysiska manifestationen av det mentala fenomenet, alltså handlingar och agerande. Kultur möjliggör därmed identifiering av individen som en del av en grupp som delar samma uppfattning om verkligheten, vilket gör att skillnader mellan grupper, alltså olika kulturer, kan uppfattas (Heide m.fl.2012:47-48). Kultur kan därav kopplas till skapande och återskapande av identitet, exempelvis de skilda kulturerna inom samma kulturella sfär: fotbollssupporters som håller på olika lag.

Inom psykologiområdet har kultur beskrivits som en betydelseväv som människan själv väver och uppehåller sig i (Magnusson & Marecek 2010:57). Kulturen och identiteten ger alltså individen en tolkningsram ur vilken all information filtreras och uppfattas (Heide m.fl 2012:58).

5. Tidigare forskning

5.1. Undersökningar av språkattityder

Undersökningar om attityder till språkvariation förekommer i flera olika varianter, men alla ger inte svar som är relevanta för den här uppsatsen. De attitydundersökningar som däremot kan ha betydelse och därför valts ut rör attityder till svenska språket och till engelskans påverkan av det svenska språket. Det intressanta är respondenternas inställning till språk generellt, vilket en översikt av följande forskning skulle kunna ge.

Den undersökning vars metod denna uppsats inspirerats av är Catharina Nyström Höög (2005) *Teamwork? Man kan lika gärna samarbeta. Svenska åsikter om importord*. Precis som titeln antyder undersöks svenskars attityder till engelska lånord, men under samtal kommer även attityder till språk generellt fram. Undersökningen kombinerar enkät, intervju och ett matched guise-test. Informanterna som intervjuats och utsatts för matched guise-testet har valts utifrån olika livsstil. Enkäten utgår istället från mer traditionella variabler som kön, ålder, utbildning och inkomst. Dock är enkätfrågorna i undersökningen inte anpassade för allmänheten och har en akademisk prägel, vilket Nystöm Höög (2005:175) även själv noterat i efterhand. Nyström Höög (2005:174) konstaterar även att frågorna var för många till antalet och att det kan ha påverkat frisvaren eftersom respondenten möjligen tröttnat.

Undersökningen gav enligt Nyström Höög (2005) så varierande svar att det är svårt att se några tydliga mönster, även vad gäller de olika livsstilsgrupperna som inte heller skiljde sig nämnvärt åt. Vissa tendenser kunde dock urskiljas: svenskarna har en svagt negativ, men trots allt accepterande inställning till lånord och de som bodde i större städer var något mer positiva till engelskans inflytande. Respondenterna har generellt fokuserat på språket som funktionellt, men visar även att språket har en emotionell sida då vissa språkdomäner helst skulle hållas med svenska ord, exempelvis barnrelaterade ord som leksaksbenämningar (Nyström Höög 2005:173). Ett gruppsamtal om språkdöd visar att respondenterna inte ser språket som en kulturbärare, vilket de medverkande i gruppsamtalet verkar tro att samerna gör. De menar även att det inte finns någon funktion med att ett språk som bara talas av några få personer skulle finnas kvar (Nyström Höög 2005:116-117).

Ett liknande resultat presenterar Maria Wingstedt (1998) i avhandlingen *Language ideologies and minority language policys in Sweden*. Wingstedt (1998) undersöker svenskars attityder till svenska språket, svordomar, flerspråkighet, minoritetsspråk och hemspråksundervisning med hjälp av en omfattande enkät. Undersökningen har inspirerat till flera andra undersökningar, exempelvis Josephson (1999) och Brundin & Herbert (2017) som presenteras nedan. Wingstedt påpekar (1998:170-171) att öppna frågor inte är att föredra då de kan vara svårtolkade och ge lägre svarsfrekvens, men undersökningen har trots avsaknaden av öppna frågor en svarsfrekvens på 41,4% (Wingstedt 1998:176). Wingstedt menar att hennes undersökning inte visar några enhetliga mönster. Människor förefaller ha väldigt olika åsikter även inom de olika grupperna, och är enligt Wingstedt inte heller konsekventa i sina åsikter (Wingstedt 1998:331, 1998:341). Ett exempel på det är att 71,7% instämmer helt med påståendet ”Goda kunskaper i främmande språk är en viktig samhällsresurs”, men samtidigt instämmer bara 20,8% helt med påståendet ”Hemspråksundervisning är en investering för Sveriges framtida ekonomi” och 21,9% instämmer helt med påståendet ”Hemspråksundervisning är en lyx – Sverige har inte råd med det” (Wingstedt 1998:308). Detta säger något om minoritet- och invandrarspråkens status i Sverige. Troligtvis är det engelskan som åsyftas då människor instämmer med att goda språkkunskaper är en viktig samhällsresurs. Resultatet pekar återigen på språket som något funktionellt, där hemspråk möjligen inte ses som just funktionellt. Dock instämmer 76,9% helt med påståendet ”Modersmålet är det viktigaste språket att uttrycka sina känslor på” (Wingstedt 1998:265), vilket stämmer med respondenternas negativa attityd till engelska lånord i personliga eller känslomässiga domäner i Nyström Höögs (2005:173) studie.

Året efter Wingstedts undersökning gjorde Olle Josephson (1999) en undersökning *Folk och språkvetares – om attityder till svenska språket* med samma frågor som Wingstedt, med skillnaden att han endast tillfrågade språkexperter. Josephson (1999) jämför alltså allmänhetens attityder till språk med språkvetares, vilket är intressant för den här uppsatsen då den undersöker både allmänhetens och språkvetares inställning till vad som bör finnas på ett språkmuseum. Josephson (1999:5) fokuserar dock på svenska språket i allmänhet och har sållat bland enkätfrågorna. En föga förvånande skillnad är att endast 1% av språkvetarna, men hela 25% i avrundade tal ur allmänheten instämmer helt med påståendet ”Svenska språket håller på att förändras till det sämre” (Josephson 1999:8). Och så här fortsätter det på de allra flesta punkter, exempelvis attityder till svärord och lånord där allmänheten tycker att det är

negativt, medan språkvetarna tar en tolerant hållning (Josephsson 1999:9-11). Däremot är allmänheten och språkvetare enligt Josephson (1999:12) överens om att läs- och skrivkunnighet är viktigt och att politiker ibland kan vara svåra att förstå. Josephson (1999:13) frågade sig för 21 år sedan om attitydklyftan mellan allmänheten och språkvetare kan bli ett framtida problem i frågan om allmänhetens förtroende i språkvårdsfrågor.

Ytterligare en undersökning som inspirerats av Wingstedts (1998) men som tillför ett tidsperspektiv på nitton år är Brundin & Herberts (2017) kandidatuppsats *Attityder till engelska lånord – awesome eller skräckinjagande*. Undersökningen som fokuserar på lånord och svenskan generellt visar att attityderna har förändrats sedan Wingstedts (1998) undersökning. Brundin & Herbert (2017:28) visar att endast 11,6% av respondenterna instämmer helt med påståendet ”Det svenska språket håller på att förändras till det sämre”, medan 25,4% av respondenterna instämde helt nitton år tidigare. Även den negativa attityden till engelska lånord har minskat. När Wingstedt (1998) gjorde sin undersökning instämde endast 17% helt med påståendet att ”Utländska lånord berikar det svenska språket”, medan det år 2017 var 43% som instämde helt. Det betyder att allmänheten har närmat sig språkvetarnas positiva hållning på 46% från 1998 (Brundin & Herbert 2017:32).

Sammanfattningsvis antyder Josephson (2018:133) att det kan ha skett en förändring av attityder till språk i Sverige, men att det inte finns någon övertygande forskning som stödjer påståendet. Han påpekar (2018:134) att det inte alltid är språket som ger attityden, utan att det istället kan vara åsikter om exempelvis internationalisering, ungdomskultur eller europeisk finkultur som visar sig i språkattityderna. Enligt Josephson (2018:131) så har inte svenskarna särskilt starka åsikter kring språk, de bryr sig heller inte nämnvärt om andra språk än engelska och svenska. Josephson (2018:133) menar även att svenskarna har en funktionell syn på språket, men antyder samtidigt att det håller på att förändras till att mer se språket som ett identitetsuttryck. Kanske är det just på grund av att språket så starkt kopplats till funktion som engelska och svenska är mest intressant för svenskarna, och kanske hör attitydförändringen ihop med förändringen av synen på språket som inte endast funktionellt.

5.2. Undersökningar av meningsskapande

För att ge perspektiv på teorin om meningsskapande har jag valt att ta med en studie som testar Weicks teori om *sensemaking* – Making sense of sensemaking: the critical sensemaking approach (Helms Mills, Turlow & Mills 2010), vilket enligt författarna Weick själv anser har saknats. Studien resulterar i ett förslag på en uppdaterad teoriram om meningsskapande som till skillnad från Weick (1995) tar hänsyn till maktstrukturer. Helms Mills m.fl. (2010) menar att identitetskonstruktioner och rimlighet är något som bör beaktas för att förstå varför vissa personer ges mer utrymme än andra. Således har *critical sensemaking* enligt Helms Mills m.fl. (2010) potential att ses som en feministisk forskningsmetod eftersom den synliggör processer som möjliggör strukturer för könsuppdelning och kan ge förklaring till varför diskriminerande strukturer med tiden blir acceptabla.

Weicks teori om meningsskapande används främst i kvalitativ forskning om organisationer, ofta organisationer som genomgår någon sorts förändring. Exempelvis har Weick (2010) själv använt teorin i en undersökning om meningsskapande i samband med Bhopal-katastrofen. Flera meningsskapande faktorer blev lidande och resulterade i en av världens största miljökatastrofer. *Rimliga* antaganden försvårades av att *ledtrådar* saknades eftersom delar av kontrollutrustningen var trasig, att arbetarna inte var experter på området och att anläggningen i allmänhet var i så dåligt skick att en *ledtråd*, exempelvis vibrationer från tanken som senare exploderade, kunde betyda precis vad som helst. Detta var troligtvis även en av anledningarna till att chefen viftade bort en kontrollants anmärkning på en markant ökning av trycket i tanken. Kulturen vid anläggningen var avgörande för *agerandet* som enligt Weick (2010) förlängde snarare än förkortade krisen. I ett fall som detta menar jag att även maktstrukturen har betydelse för meningsskapandet, precis som Helms Mills m.fl. (2010) betonar.

Teorin har även använts flitigt i uppsatser från Handelshögskolan, både på kandidat och master-nivå med olika tillämpningar. Två exempel är: Hur påverkas medarbetare av organisationsförändringar - en fallstudie om sensemaking vid digitaliseringsförändringar i Swedbank AB (Ahmed & Homoras 2016) och "Making Pepper smart somehow" A qualitative case study on how sensemaking, enactment and boundaries take part in the ongoing construction of Pepper, a humanoid robot (Parling & Semb 2017).

6. Metod

Undersökningen består i att fråga fyra grupper om vad de skulle vilja se på ett språkmuseum. Tre olika grupper ur allmänheten och en grupp språkexperter. Språkexperterna får endast en öppen fråga via mejl. De andra tre grupperna får en pappersenkät som innehåller både öppna frågor och alternativ, utdelad vid besök i deras arbetsmiljöer. Alltså kombineras kvantitativ och kvalitativ metod, precis som i Nyström Höögs (2005) studie. Enkäten är kvantitativ, men har samtidigt kvalitativa inslag. Detta kan enligt Persson (2016:83) åstadkommas genom att delvis använda öppna frågor i en enkät.

Den kvantitativa delen behövs för att kunna göra jämförelser mellan olika grupper, men även för att kunna urskilja tendenser till mönster. Dessutom behöver allmänheten hjälp i form av alternativ för att kunna besvara enkäten på ett för studien meningsfullt sätt.

Den kvalitativa delen behövs för att kunna få förståelse för aspekter som inte kunnat förutses eller täckas upp av en enkät. Dessutom fångar den kvalitativa delen olika förgivet taganden som är intressant att beakta då populärvetenskap i stor utsträckning kräver ett metaperspektiv på sin och andras kunskaper.

Problemet med flermetodsforskning är enligt Falkheimer (2014:183-187) att kvantitativa och kvalitativa metoder kopplas till olika forskningsperspektiv: essentialism respektive socialkonstruktivism. Men används metoden rätt kan en kombination av olika metoder belysa fenomen från flera håll och därmed stärka studien. Exempelvis som i fallet med triangulering som innebär att studera sociala företeelser genom olika perspektiv. Fokus hamnar alltså på forskningsfrågan och hur den bäst kan besvaras, vilket även är anledningen till att jag i denna uppsats valt att kombinera två metoder.

6.2. Urval av undersökningsgrupper

Precis som i Nyström Höögs (2005) studie utgår den kvantitativa delen från traditionella variabler: kön, ålder och utbildningsnivå. Därför valdes tre grupper ur allmänheten ut: personer som är verksamma inom VVS-branschen, personer som är verksamma inom Svenska Kyrkan och gymnasieungdomar. Varje grupp från allmänheten består av tio personer: fem kvinnor och fem män. För att maximera chansen till jämn könsfördelning bland respondenterna valdes så stora arbetsplatsmiljöer som möjligt ut. Av den anledningen

besöktes VVS-grossisten Dahl i Hisingsbacka som är huvudkontor i Göteborg, Domkyrkoförsamlingen i centrum och Lindholmen där flera olika gymnasier finns på samma plats. Både på Dahl och vid Lindholmen delades enkäterna slumpvis ut till fem män och fem kvinnor och enkäterna kunde samlas in direkt, men hos Domkyrkoförsamlingen gick det inte att göra på samma sätt. När jag kom dit fanns bara två personer på plats och därför lämnades enkäterna på lunchbordet tillsammans med instruktioner i en vecka. Först därefter kunde de ifyllda enkäterna samlas in. Svarefrekvensen uppgick trots det till 100%.

Valet av just de här grupperna har sin utgångspunkt i teorin om meningsskapande och kulturbegreppet, som tas upp i avsnitt 4.1.2. Och ur ett historiskt perspektiv, som tas upp i avsnitt 3.1.2. blir det än tydligare att de olika grupperna har olika kulturella förutsättningar. Därför blir arbetsmiljön betydelsefull, och har möjligen större betydelse än variabeln utbildningsnivå. Om en person är en del av en arbetsplats där majoriteten har högre utbildning, blir det alltså inte lika kritiskt för undersökningen om någon enstaka person skulle sakna högre utbildning. Då blir några få icke ifyllda yrkesfält i enkäten irrelevanta.

Frågan till expertgruppen på sex personer utgör den kvalitativa delen. Gruppen består av språkvetare inom olika områden och i olika roller: professor emeritus i svenska språket, dialektforskare, språkvårdare med inriktning på klarspråk, ledamot i Svenska Akademien, universitetslektor och forskningsarkivarie med inriktning på ortnamn, varav tre män och tre kvinnor i olika åldrar. Expertgruppen har inte fått svara på någon enkät, utan endast fått en öppen fråga via mejl. Frågan lyder: ”Vad anser du, i din roll som språkexpert, borde finnas med i ett språkmuseum?”. Frågan är öppen för egen tolkning, vilket är en del av syftet, men både frågan och mejlet innehåller samtidigt element som sätter en ram för svaret. I inledningen av frågomejlet redovisas temat för uppsatsen: populärvetenskap och språk. Och mejlet avslutas med en precisering av inom vilket utbildningsprogram uppsatsen skrivs: Kommunikatörsprogrammet med inriktning mot myndigheter och offentlig förvaltning. Här finns alltså elementen populärvetenskap, språk, språkexpert, borde finnas, språkmuseum, kommunikation och den offentliga sektorn. De här elementen ger respondenten ledtrådar som en del av meningsskapandet, vilket samtidigt kan ge väldigt olika svar. Frågomejlet i sin helhet och samtliga mejlsvar finns i bilaga 1.

6.3. Sammansättning av enkäten

Enkäten består endast av attitydfrågor, varav tre öppna frågor och sex alternativ som ska poängsättas. Den viktigaste frågan om vad respondenten skulle vilja se på ett språkmuseum har en generell karaktär och har placerats först eftersom den placeringen enligt Persson (2016:62-63) grundar för spontana svar. Persson (2016:49-50) menar även att exempel i frågorna kan hjälpa respondenten, vilket är anledningen till de sex alternativ som ska poängsättas. Här finns dock en metodkrock då Persson (2016:98) påpekar att attitydmätning med bedömning i form av skalor, speciellt i formen ”instämmer/instämmer inte” kan vara problematiskt. Problemet grundar sig i att respondenten i större utsträckning är benägen att instämma om hen är omotiverad eller okoncentrerad. För att ändå kunna kombinera alternativ och attitydbedömning med hjälp av skala, föll valet istället på ett enkelt poängsystem. Valet av antal steg i poängskalan är en kombination av att både kunna få bredd, men samtidigt inte göra valet svårt för respondenten. Max fem poäng ska kunna delas ut och noll poäng innebär att alternativet är helt ointressant. Syftet med just ett poängsystem var att det skulle bidra till ett mer informellt intryck. Chansen att respondenten skapar mening kring enkätens innehåll ökar om den inte utgör ett hot mot respondentens identitet.

I enkäten har de traditionella språkvetenskapliga ämnesavgränsningarna frångåtts av främst två anledningar. Dels av platsmässiga skäl: för att någon ska orka fylla i en enkät kan den inte vara för lång, vilket även Gunnartz (2010:38) påpekar. De alternativ som ska poängsättas fick därför vara maximalt två rader långa för att hela enkäten skulle få plats på en A4-sida. Det andra skälet är av populärvetenskaplig karaktär: respondenten måste förstå enkätens innehåll och ges möjlighet att kunna skapa mening kring innehållet. Respondenten kan skapa mening kring innehållet trots att de inte är språkexperter eftersom meningsskapandet är rimlighetsstyrt. Rimlighet är viktigare än noggrannhet och man måste inte veta allt i detalj för att kunna bilda en uppfattning (Weick 1995:20-56). Blandningen av ämneskategorier gav upphov till sex nya kategorier: skriftspråk, talspråk, språket i framtiden, språkets sociala sida, språkhistoria och språkets ursprung, som valdes ut i enlighet med såväl uppsatsens som språkmuseets syften. Enkätens påståenden är en blandning av både essentialistiska och socialkonstruktivistiska utgångspunkter. Enkäten visas i bilaga 2.

Metodkritik gällande enkäten skulle möjligen vara frågefältet ”ålder” och ”yrke”. Dessa två fält var det flera respondenter som inte fyllde i. Därmed kunde ingen gradvis åldersjämförelse

göras. Men eftersom en av respondentgrupperna endast bestod av gymnasieungdomar, vilka samtliga fyllde i ålder, blev trots allt en jämförelse mellan ungdomar och vuxna möjlig.

Ytterligare kritik gäller responsgruppsammansättningen. Både grupperna ”kyrka” och ”VVS” har gemensam grupptillhörighet, medan alla gymnasieungdomar inte kände varandra. I grupp ”ungdom” blir endast ålder och skolform de gemensamma faktorerna.

6.4. Etiska överväganden

I den här uppsatsen är samtliga enkäter anonyma och de är även frivilliga att fylla i. När enkäterna delades ut förklarade jag vad uppgifterna skulle användas till och även syftet med uppsatsen. Det var ofta efter att ha hört min berättelse om uppsatsens syfte som respondenterna bestämde sig för att fylla i enkäten.

Enligt Josephson (2018:131) så har inte svenskarna särskilt starka åsikter kring språk, vilket tas upp i avsnitt 5.1: undersökningar av språkattityder. Alltså är enkätfrågorna inte heller på något sätt kontroversiella, vilket gör etiska överväganden mindre kritiska.

Något som däremot inte var helt självklart är om namnen på språkexperterna skulle nämnas eller inte. Men eftersom ingen enskild persons svar betyder mer än någon annans i det här fallet fick även experterna vara anonyma.

7. Resultat

I detta avsnitt presenteras all respons, både på enkäterna och på mejlfrågorna. I avsnitt 7.1. presenteras först enkätundersökningens resultat, därefter redovisas en sammanställning av språkexperternas mejlsvar i avsnitt 7.2.

7.1. Resultat enkätundersökning – allmänheten

Först redovisas övergripande resultat för samtliga responsgrupper i avsnitt 7.1.1. Därefter redovisas responsgrupperna var för sig, med en sammanfattning i slutet av avsnitt 7.1.2. för att visa skillnader, både mellan och inom grupperna.

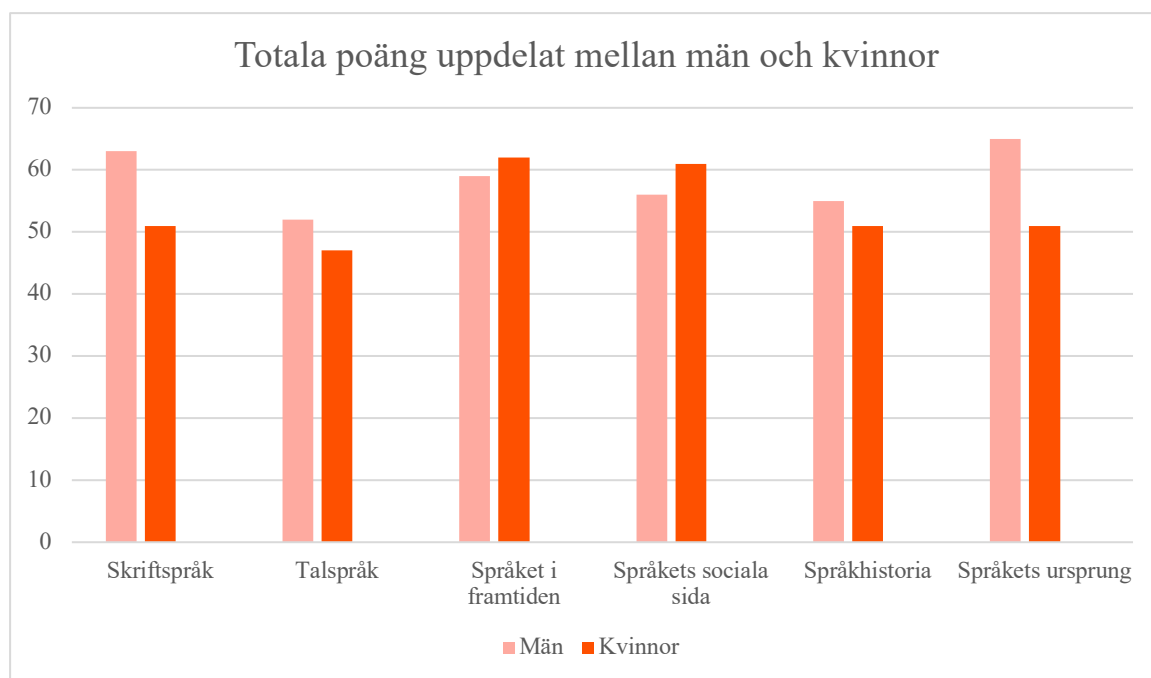
7.1.1. Generellt resultat från enkätsvaren

Den mest populära kategorin totalt blev ”språket i framtiden” med 121 poäng av maximalt 150 möjliga poäng. På andra plats kom ”språkets sociala sida” med 117 poäng, men däremot kom ”talspråk” sist med 89 poäng på sjätteplats.

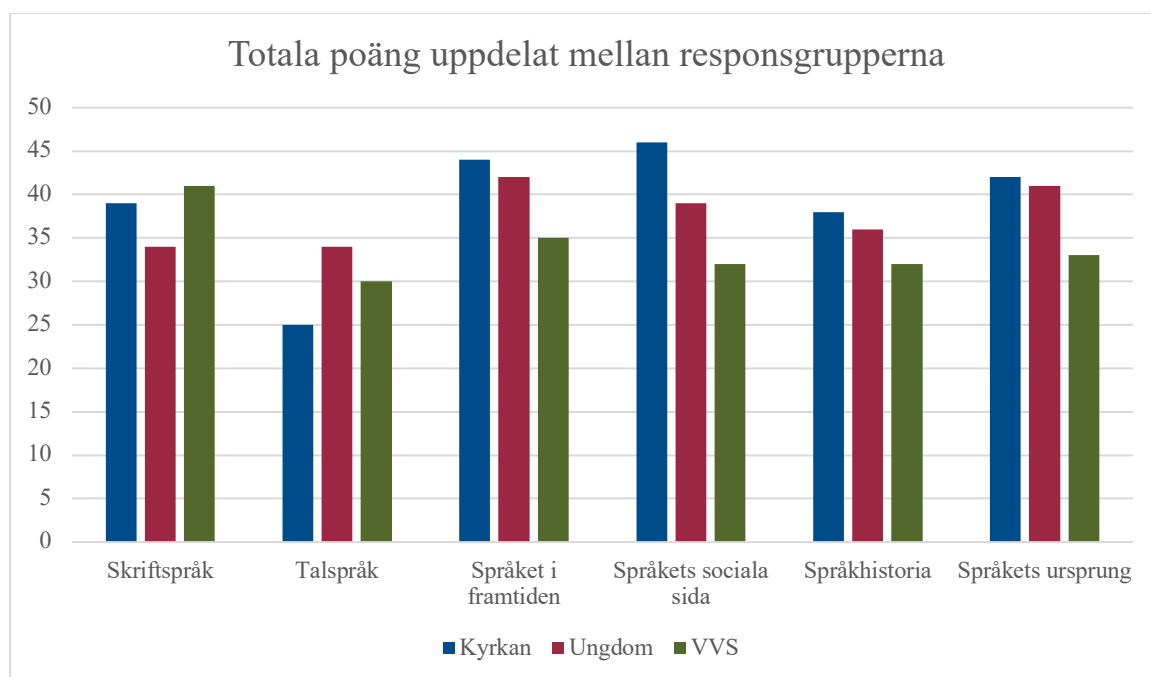
Även om denna undersökning omfattar ett mindre antal respondenter blir det tydligt att identitet har betydelse för meningsskapandet kring enkätfrågorna då uppfattningen om vad som är meningsfullt skiljer sig åt både mellan de olika responsgrupperna och mellan kvinnor och män inom responsgrupperna. Männen i undersökningen vill helst veta mer om ”språkets ursprung” och ”skriftspråk”, medan kvinnorna intresserar sig mest för ”språket i framtiden” och ”språkets sociala sida”. Poängen som män respektive kvinnor totalt delat ut till de olika kategorierna visas i figur 3 nedan.

Jämförs istället de olika grupperna blir framförallt skillnaden mellan de två grupperna ”kyrkan” och ”VVS” synlig. Kategorin ”språkets sociala sida” är ”kyrkans” favorit medan ”VVS”-gruppens favorit istället är ”skriftspråk”. Poängen från grupp ”ungdom” ligger ofta mitt emellan de andra grupperna. Ungdomsgruppens favoritkategori är ”språket i framtiden” med 42 poäng och ”språkets ursprung” med 41 poäng, av 50 möjliga. En jämförelse mellan de olika responsgruppernas totala poäng visas nedan i figur 4.

Baserat på undersökningens totala poäng, skulle grupp ”kyrkan” orientera sig mot en mer kvinnlig identitet medan grupp ”VVS” präglas av manlig identitet, trots att lika många kvinnor respektive män ur varje grupp har fyllt i enkäten.

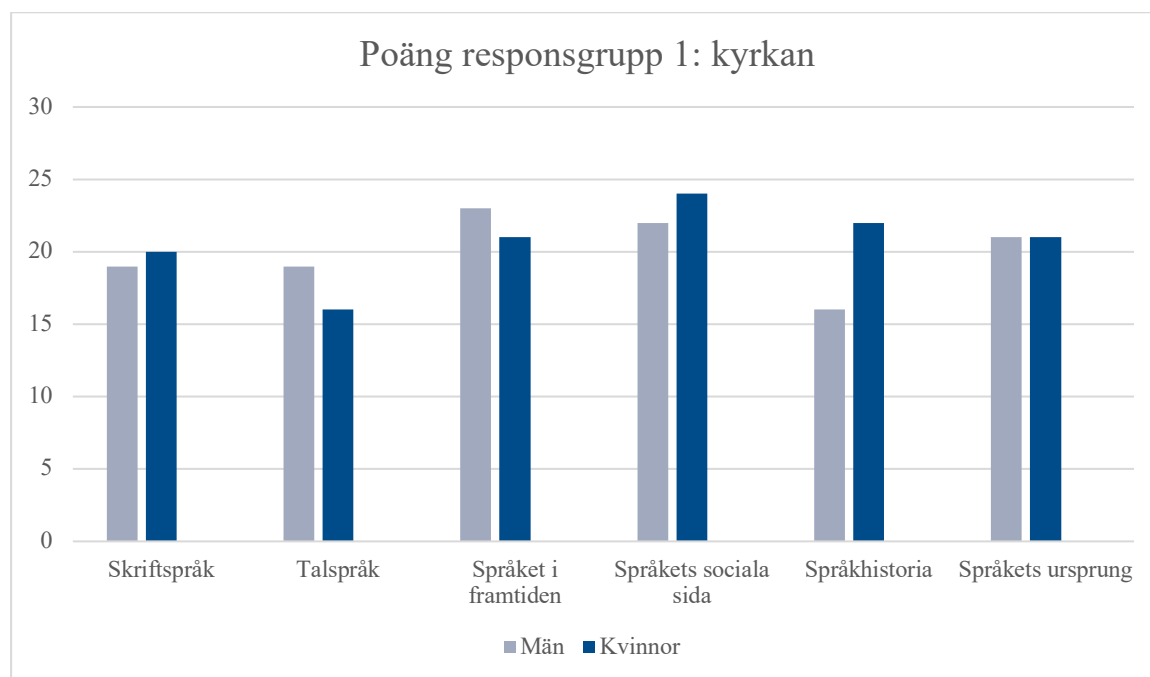
Figur 2. Totala poäng från enkätundersökningen som visar skillnaden mellan kvinnor och män.

Figur 3. Totala poäng från enkätundersökningen som visar skillnaden mellan respondentgrupperna.

7.1.2. Resultat för de enskilda responsgruppernas enkätsvar

Responsgrupp 1: kyrkan, har de mest jämt fördelade poängen mellan kvinnor och män. Kvinnorna är mest intresserade av ”språkets sociala sida, medan männen värderar ”språket i framtiden” högst. Den kategori där det är störst skillnad är ”språkhistoria” där kvinnor ger 22 poäng av maximalt 30 möjliga och män bara ger 16 poäng. Det är endast i kyrkogrupperna som kvinnorna ger ”språkhistoria” högre poäng än männen. Resultatet för responsgrupp 1 visas i figur 5 nedan.

Figur 4. Poäng från responsgrupp 1 som visar skillnaden mellan kvinnor och män.

Att männen är intresserade av framtidens språk och språkanvändning visar sig inte bara i alternativsvaren utan även i de fria kommentarsfälten då en man skriver som svar på frågan vad han skulle vilja se på ett språkmuseum: ”Språket i en digital framtidsvärld”, vilket visar att mannen är medveten om att språket förändras av exempelvis digital påverkan. En annan man skriver: ”Olika språk, bilder, kartor, översättningar med tal så att man kan lyssna. Interaktivitet – tala – lyssna – tolka.” Att kvinnorna visar intresse för språkhistoria visar sig även i kommentarerna där en kvinna skriver som svar på vad hon skulle vilja se på ett språkmuseum: ”Gärna mer om språkhistoria, hur utvecklingen har skett avseende närbesläktade språk. Statistik – hur många folk/länder som pratar olika språk.” Men även en

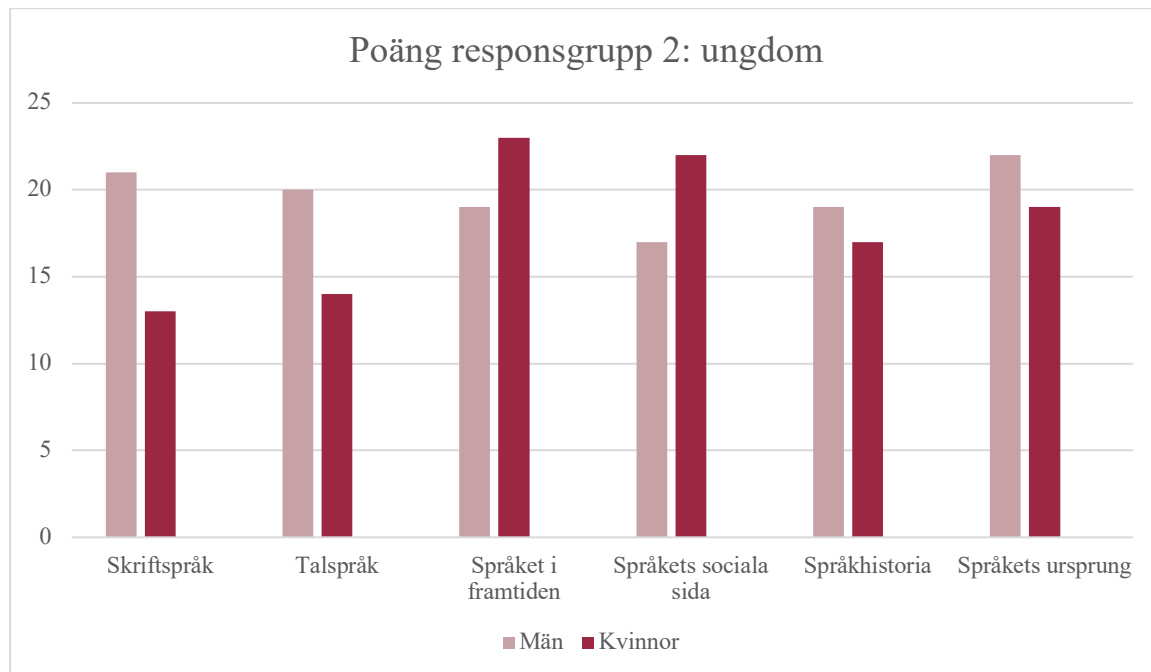

kommentar från en kvinna rör språket och teknik då hon skriver: ”Människor som talar olika språk. Kanske en direkt länk med liknande museer i världen så att man kunde tala med en översättningsapp direkt med varandra? Prova-på-kurser i olika skriftspråk”. Till synes lägger både kvinnor och män vikt på olika språk – och deras talare – och kommer även med rent praktiska förslag. Exempel på ytterligare ett praktiskt förslag från en kvinna är: ”Jag tycker alla förslag låter intressanta! Det skulle gå att koppla som en underavdelning till världskulturmuseet.” Här används rimlighet och ledtrådar när kvinnan skapar mening ämnet genom positiva erfarenheter av museibesök, precis som i fallet med den föreslagna skriftspråkskursen. En man verkar i första hand ha andra positiva referenser då hans enda kommentar till vad han skulle vilja se på ett språkmuseum är: ”UNIVERSITETSNÄRA”.

På frågan om vad man *inte* vill se på ett språkmuseum är kommentarerna något motstridiga. En kvinna skriver: ”Om det bara var texter. Om det inte var interaktivt och prova-på-aktigt – då skulle det nog bli tråkigt.” Kommentaren visar hur kvinnan skapar mening kring museiinnehållet med hjälp av rimlighet och ledtrådar från tidigare erfarenheter. Detta står i kontrast till följande kommentar från en man: ”Inte bara bilder/foto”, vilket på samma sätt skapar mening för den här mannen och skulle möjligen kunna tolkas som tidigare erfarenhet av antingen bristande förklaringar eller ytlighet. En annan manlig kommentar till vad som kan få dig att inte besöka ett språkmuseum är: ”Om det är svårt att komma dit. Kostnad.” Förståelse för kommentaren utifrån den meningsskapande parametern rimlighet skulle kunna vara att mannen antingen har ett funktionshinder alternativt ålderskrämpor och ont om pengar, eller att han helt saknar intresse för språk. Men han har trots allt besvarat enkäten och även om han inte är intresserad av att besöka museet har han positionerat sig och sin identitet genom sina svar. Sett ur en socialkonstruktivistisk aspekt är ifyllningen av enkäten inte endast en överföring av information utan snarare ett agerande som är en del av den meningsskapande processen och konstruktion av identiteten.

Responsgrupp 2: ungdom, har inte lika jämnt fördelade poäng mellan kvinnor och män som i grupp ”kyrkan”. Den största skillnaden finns i kategorin ”skriftspråk” som männen ger 21 poäng av maximalt 30 möjliga, men kvinnorna endast ger 13 poäng. I den här gruppen blir könsidentiteten alltså mer framträdande och de unga kvinnorna positionerar sig för de två kvinnofavoriterna: ”språket i framtiden” och ”språkets sociala sida” som får 23 respektive 22

poäng. De unga männen favorit är istället ”språkets ursprung” som får 22 poäng. En resultattabell för responsgrupp 2 visas i figur 6 nedan.

Figur 5. Poäng från responsgrupp 2 som visar skillnaden mellan kvinnor och män.

En man skriver: ”Olika folk från olika bakgrund” och en annan skriver: ”Folk från olika länder som kommunicera [sic] med varandra [sic]!” Några kommentarer från kvinnor som pekar på samma intresse är: ”Svenska och spanska”, ”Det är svenska med engelska”, ”Mycket från andra länder” och ”Vad för minoritetsspråk finns det runtom i världen?”.

Även svaren på vad man *inte* skulle vilja se på ett språkmuseum ger samma bild. Svaret från två olika kvinnor lyder: ”Inte bara svenska och engelska för de som inte kunna SV [sic]” och ”Bara SV [sic]” Detta skulle dock kunna syfta på språket i utställningarna, men det visar ändå en medvetenhet och ett intresse för andra språk än just svenska. Meningsskapande med hjälp av rimlighet och ledtrådar genom tidigare erfarenheter visar att de här kvinnorna utgår från att svenska är utgångspunkten. En annan kvinnlig kommentar till vad man inte vill se på ett språkmuseum är: ”Mycket text”, vilket kan tolkas som att hennes erfarenheter säger att språk handlar om just textmassor, vilket inte blir meningsfullt för henne. Männen har inte gett några kommentarer till något som de inte vill se, men en ung man svarade att ”små barn!” skulle kunna få honom att inte vilja besöka ett språkmuseum. Mannen kopplar museum till småbarn och vill kunna titta i lugn och ro. Övriga kommentarer om vad man skulle vilja se på ett

språkmuseum rör språkhistoria. En man skriver: ”En analytist [sic] och inlärande historik av alla språk.” och även en kvinna: ”Historia av språkutveckling”. Tolkningen av den första kommentaren sammanfaller med tolkningen av en manlig kommentar från grupp ”kyrkan” att förklaringar som mannen tidigare stött på inte varit tillräckliga, då han specifikt nämner ”analytisk och inlärande”, vilket är ledtrådar för meningsskapande i min analys.

Överlag var respondenterna positivt inställda till museet. Två kvinnor skriver att ”allt låter intressant” och ”Jag hade gärna besökt”. Trots detta var både några män och kvinnor tveksamma när de fick frågan om att fylla i enkäten. De svarade ”nej, jag kan inget om språk”, ”jag kan inte bra svenska” och ”nej, jag kan ingenting”, vilket visar att de inte ser språkkunskaper som en del av deras identitet och att det skulle utgöra ett problem i deras meningsskapande kring ämnet.

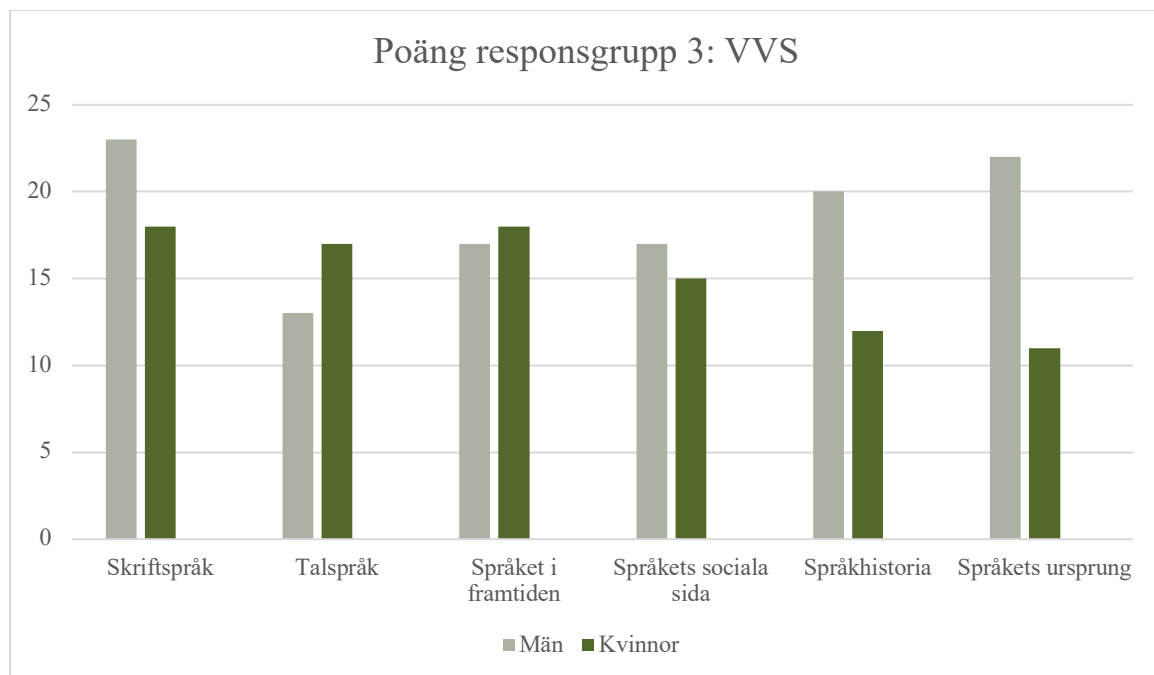
Responsgrupp 3: VVS, är den grupp med störst poängskillnad mellan kvinnor och män. Allra störst är skillnaden i kategori ”språkets ursprung” som för VVS-männen hamnar på andra plats med 22 poäng av maximalt 30 möjliga, men som kvinnorna bara ger 11 poäng. På kvinnornas delade förstaplats hamnar ”skriftspråk” och ”språket i framtiden” på 18 poäng vardera. Intressant nog hamnar kategorin ”skriftspråk” på första plats enligt både kvinnor och män, men skillnaden är att männen delat ut 23 poäng och kvinnorna bara 18 poäng. VVS-gruppens poäng visas nedan i figur 7. Intressant är att kvinnorna i gruppen ”VVS” orienterar sig mot en manlig identitet, baserat på poängen i enkäten, samtidigt som de tydligt skiljer sig från männen i gruppen. Kvinnlig identitet skulle alltså kunna vara relativ, beroende på övrig grupptillhörighet.

De fria kommentarerna speglar poängsättningen, även om kommentarerna är relativt få. På frågan om vad man skulle vilja se på ett språkmuseum svarar en man: ”uppkomsten av olika språk” och en annan svarar mer specifikt ”Torarullarna”. Kvinnorna visar andra tendenser, precis som på poängskalan. En kvinna skriver: ”Allt möjligt om olika länder och deras språk”. Följande kommentar skulle kunna tolkas som att kvinnan är mer intresserad av det svenska språket och även har det som utgångspunkt: ”Jag tycker dialekter är intressant”.

Som svar på vad som skulle få dig att *inte* vilja besöka ett språkmuseum skriver en man: ”Påflugan personal” och en kvinna skriver att hon ”har svårt för historia men gillar framtid så fokus på framtid och hur det kommer se ut känns intressant”. Precis som en av männen i

grupp ”ungdom” har den här mannen erfarenhet av att bli störd. Meningsskapande är en ständigt pågående process som pusslar ihop fragment från olika erfarenheter. Kanske väcker frågan associationer till butiker hos mannen eftersom ordet ”personal” används, då museum vanligtvis inte har personer som cirkulerar bland utställningarna för att prata med besökarna. Kvinnan som har svårt för historia skapar mening med hjälp av rimlighet: om historia är tråkigt så måste ju motsatsen, framtid, vara roligt.

Vid insamling av enkäterna ställdes vid två tillfällen en spontan fråga om respondenten skulle besöka ett språkmuseum om det fanns ett. Reaktionerna var likartade då en man svarade: ”nä, du vet... de e så mycke annat”. Och en kvinna svarade: ”näe, jag är så sällan inne i stan”. Samma man ville trots det berätta om historisk krigslitteratur som han fann intressant. Beteendet pekar återigen på att intresset för språkmuseet kanske inte är tillräckligt stort för mannen för att ta sig dit, men intresset i förhållande till de olika alternativen befäster hans manliga identitet.

Figur 6. Poäng från responsgrupp 2 som visar skillnaden mellan kvinnor och män.

Sammanfattningsvis har flera kommentarer gett bilden av att olika språk och deras talare är av främsta intresse. Man vill gärna höra språk, se och testa skriftspråk, se på en karta var språken finns och hur många talare språket har. Men även prata direkt med andra människor som talar ett annat språk än en själv. Även språkhistoria, språkets uppkomst och utveckling har kommenterats.

Några kommentarer om svenska språket specifikt har knappt förekommit. Förutom en kommentar om dialektintresse, har en man ur gruppen ”kyrkan” gjort en kommentar på eget bevåg bredvid kvadraten för poäng vid kategorin ”språket i framtiden”. Kommentaren ”(viktigt på Svenska) [sic]” syftar troligtvis till en av frågorna i kategorin som lyder ”Kommer skolundervisningen att hållas på svenska eller engelska?” Dock ger andra kommentarer intrycket av att det tas för givet att just svenska språket skulle vara i centrum eftersom några ur ungdomsgruppen påpekar att det skulle vara tråkigt om allt handlade om eller stod på svenska.

Förutom intresse för olika ämneskategorier, finns det ytterligare en skillnad mellan kvinnor och män: förhållandet till text och bild. Män från kyrkogruppen och ungdomsgruppen har gett följande kommentarer: ”Inte bara bilder/foto”, ”UNIVERSITETSNÄRA” och ”En analytist [sic] och inlärande historik av alla språk”. Kvinnorna verkar ha en annan hållning till text då en kvinna från kyrkogruppen skriver följande: ”Om det bara var texter. Om det inte var interaktivt och prova-på-aktigt – då skulle det nog bli tråkigt”. En kvinna från ungdomsgruppen skriver följande som svar på vad hon inte skulle vilja se på ett språkmuseum: ”Mycket text”.

7.2. Resultat mejlsvar – expertgrupp

I avsnitt 7.2.1. nedan sammanställs språkexpertgruppens mejlsvar på frågan vad de som språkexperter anser borde finnas med på ett språkmuseum. Vad som skiljer allmänhetens åsikter från språkexperternas, men även vilka likheter som förekommer, redovisas i avsnitt 7.2.2.

7.2.1. Sammanställning av expertgruppens svar

Att identitet och rimlighet är en del av meningsskapandet och att mening skapas socialt visas i språkexperternas svar, då deras förslag helt och hållet följer de traditionella ämnesuppdelningarna, som inte alls nämnts i mejlfrågan. Det som blir meningsfullt för

språkexperter är ämnesrelaterat och ett dilemma för dem blir då att visa bredden av språkämnet samtidigt som ambitionen är att vara ämnestäckande. Det resulterar i långa uppradningar av språkvetenskapens samtliga ämnen, men även reflektioner om att frågan är svår att svara på. De försöker att ta allmänhetens perspektiv och föreslår flera praktiska moment. Här följer en sammanställning av språkexperternas svar:

Något som alla är överens om är att besökare ska kunna lyssna på världens olika språk, se på kartor var språken talas och hur många talare språket har. Även skriftspråk nämns av samtliga experter. Typiska texter och alfabet ska visas upp, både gamla och nya skriftspråksexempel. Tillsammans med skriftspråk blir även typsnitt och multimodalitet aktuellt. I samband med världens olika språk och skriftspråk ska även grammatiska skillnader mellan olika språk belysas, exempelvis ordföljd. En kvinna föreslår även att konstruerade språk som klingon eller J.R.R. Tolkiens olika språk och hur de är uppbyggda kan visas upp. När en världsbild av alla språk ges bör även språkens släktskap redovisas och en manlig språkexpert anser att upptäckten av de indoeuropeiska språken specifikt bör uppmärksammas.

Det förekommer flera praktiska förslag kring just skrift till exempel att besökaren ska få testa att skriva kinesiska eller arabiska tecken, läsa text med hjälp av kodnyckel, bygga ett eget språk, testa runristning och punktskrift.

Alla de kvinnliga experterna tar en bredare och mer social aspekt på språk och föreslår även att pidginspråk – ett blandspråk som talas av individer med olika modersmål, olika typer av slang eller hemliga språk som rövarspråket eller månsing, sociolekter, byråkratspråk, lättläst, teckenspråk och morsealfabetet ska finnas med och gärna gå att lyssna på. Dialekter har däremot alla tagit upp och då är det främst viktigt att kunna lyssna på olika dialekter.

Tal och språkljud är något som skulle kunna fungera som en experimentstation där besökaren såväl ska kunna lyssna på olika språkljud som spela in sig själv. Besökaren ska kunna testa att byta ut olika ljud i ord och skapa artificiella ljud utifrån vokalfyrstämningen, som är en slags karta över var språkljuden skapas i munhålan.

Även svenska språket nämns och då främst information om minoritetsspråken, såväl historik kring språken och deras ursprung som det svenska samhällets agerande i förhållande till minoritetsspråken. Men även svenskans historia och ursprung bör enligt experterna tas upp, exempelvis hur mycket av svenskan som bygger på lånord. En kvinna nämner vanliga

språkriktighetsfrågor, nyordlistor och språkattityder. Ytterligare en tar upp metaforik och idiomatiska uttryck.

Två kvinnliga experter anser att språkpolitik bör finnas med. Då gäller det främst rättigheter kring språk kopplat till den nya språklagen, men även hur språkpolitiken ser ut i andra länder exempelvis i det post-koloniala Afrika där diglossi, alltså att olika språk används i olika domäner i landet, förekommer. I samband med detta nämns även språks livskraftighet och hotade språk. Och en fråga som en kvinna anser att museet bör ställa till sina besökare är: Vad är ett språk? Och vad utmärker mänskligt språk? Ytterligare ett ämne som hamnar i den språkpolitiska kategorin är även frågan om det spelar någon roll vad vi kallar varandra eller hur vi benämner olika företeelser. Endast en expert nämner globaliseringen och hur den påverkar språket, både i Sverige och i Europa.

En kvinna anser att det bör finnas flera nivåer av information exempelvis fördjupning och info som riktar sig specifikt till barn. Hon menar även att det kunde finnas kurser i olika språk och skriftspråk och programverksamhet med föreläsningar om olika ämnen och att det kunde finnas en språkvetare på plats vissa dagar för att svara på frågor. Som praktisk tillämpning borde det även finnas frågesporter för både barn och vuxna med ledtrådar i museet, där man kan tävla mot varandra.

Flera experter har svarat att digital närvaro är önskvärt, men en expert påpekade även att ett fysiskt museum är roligt. De flesta påpekar även vikten av experimentstationer, interaktionsmöjligheter och multimodalitet i museet.

Att frågan om vad som bör finnas på ett språkmuseum är svår att besvara, verkar även expertgruppen hålla med om: ”Egentligen är det en rätt komplicerad fråga. Ett språkmuseum i Sverige bör förstås spegla den svenska språksituationen, men också situationen i världen.” En expert anser att ett sådant svar kräver mer tid: ”Hoppsan – det var inte ett svar man hostar fram direkt såhär en fredagseftermiddag.” och en annan vill gärna ha mer specifika ramar: ”Det beror på vad det är för språk som är aktuellt och vad man har för infallsvinkel”. Samtidigt väcker frågan intresse: ”Vilken intressant fråga! Å ena sidan har jag aldrig tänkt på det här, å andra sidan har jag genast fått massor av idéer!” och ”Jag skulle nog kunna skriva mycket mer, för det hade varit häftigt att få designa ett språkmuseum, men här är i alla fall

några tankar.”, vilket är positivt då intresse från både språkvetare och allmänhet är en förutsättning för att ett språkmuseum ska kunna öppnas.

7.2.2. Likheter och skillnader mellan allmänheten och språkexperter

Likheterna mellan språkexperternas och allmänhetens åsikter om vad som borde finnas på ett språkmuseum är flera. Både allmänheten och språkexperterna anser att världens alla språk är det mest intressanta, både att få lyssna på och kunna se på en karta var talarna finns och hur många de är. Även skriftspråk är av intresse och båda grupperna vill ha praktiska prova-på-stationer. Det näst mest kommenterade bland allmänheten och något som även språkexperterna vill ha med är språkhistoria och information om språkets uppkomst. Båda grupperna anser även att dialekter bör finnas med för lyssning.

Vad som skiljer allmänhetens och experternas svar blir tydligt genom att undersöka vad blir meningsfullt för respektive grupp. För allmänheten har språk ett syfte att fylla: människor ska kunna tala med varandra och språket är något som tillämpas snarare än något som kan studeras eller beskrivas. Därför blir individer som talar språket meningsfulla, då de i kommentarerna specifikt nämner dem: ”Människor som talar olika språk” och ”Olika folk från olika bakgrund”. En kommentar visar just att kontakt med andra är viktigt: ”Kanske en direktlänk mellan liknande museer i världen så att man kunde tala med en översättningsapp direkt med varandra?” Här visar sig även nästa skillnad: teknik och framtid. Hur språket kommer att se ut i framtiden är intressant för allmänheten men bara en av språkvetarna nämner ämnet i samband med globalisering och multietniskt språk. Teknik hör inte till språkvetenskapen men översättning gör i allra högsta grad det, men det är inget som språkexperterna nämner, eftersom meningsskapandet kring språk för experterna är ämnesrelaterat. Intressant är att en språkexpert har kopplat språk till litteratur och film, vilket allmänheten inte överhuvudtaget gör. Film och litteratur kan ses som en tillämpning, men åter igen: allmänheten tar inte ett deskriptivt perspektiv.

Språkexperterna tar däremot upp språkljud och att det ska gå att experimentera med. I enkäten introducerades ”Röst och ljud”, men även ”Hur vinner man en debatt” och ett kort påstående om samtalsanalys i alternativet ”talspråk”. Förutom språkljud tog språkexperterna inte upp något av de andra punkterna, och talspråk var även den kategori som generellt var minst populär. Om allmänheten skapar mening kring tillämpning av språk kan tal möjligen vara något som tas för givet och för språkvetarna är det just språkljud som blir relevant i ämnet.

”Språket i framtiden” och ”språkets sociala sidor” är de två kategorier som var populärast hos allmänhetens kvinnor. Tendenserna finns även bland språkexperterna då det bara är kvinnor som tagit upp de sociala aspekterna på språk. Det ska dock påpekas att experterna är få till antalet och att några slutsatser inte kan dras på den punkten enbart utifrån de här svaren.

Svenska språket nämns knappt av allmänheten, vilket dock skulle kunna vara något som tas för givet precis som ungdomsgruppens svar visar, men språkexperterna lägger större vikt vid ämnet. Språkpolitik, som är meningsfullt för språkexperterna då det direkt kan påverka deras arbete, kommenteras endast en gång av en kvinna i responsgrupp 2: gymnasieungdomar. Hon skriver ”Vad för minoritetsspråk finns det runtom i världen?”. Hon tar alltså ett globalt perspektiv, istället för endast svenskt.

8. Diskussion

Detta avsnitt innehåller en diskussion om undersökningens resultat i förhållande till teori, tidigare forskning, populärvetenskap och språkvetenskap, vilken resulterar i några förslag till framtida forskning.

8.1. Resultatdiskussion

Resultatet från undersökningen av allmänhetens intresse för ett språkmuseum visar samma tendenser som Nystöm Höögs (2005) och Wingstedts (1998) undersökning, att åsikter om språk kan variera väldigt mellan individer såväl inom som mellan olika grupper. Josephson (2018) antyder att svenskar inte bryr sig om andra språk än svenska och engelska, men det verkar inte gälla då det är fråga om språkutställningar. Andra språk och deras talare är istället det som dominerar intresset i de fria kommentarerna. Att allmänheten är intresserad av andra språks talare blir självklart ur ett meningsskapande perspektiv eftersom meningsskapandet är socialt betingat (Weick 1995:38-42). Att kunna kommunicera direkt med andra talare genom en videolänk, som var ett förslag från allmänheten, ger ytterligare en dimension av det sociala meningsskapandet.

Jämförs Brundin & Herberts (2017) undersökning med Wingstedts (1998) syns en förändring i språkattityder mot en mer tolerant hållning till engelskans inflytande på svenskan speciellt hos yngre personer, vilket även Josephson (2018) nämner. Möjligen skulle denna uppsatsens undersökning kunna bekräfta detta då intresse för världens språk uttrycktes i samtliga grupper, men allra mest i ungdomsgruppen. De fria svaren visade dock att respondenter i ungdomsgruppen tog för givet att fokus skulle ligga på det svenska språket och att informationen skulle presenteras på svenska. Att ett intresse för andra språk och deras talare förekommer, ligger i linje med ett av museets syften: att synliggöra den språkliga förändring som vi antas vara mitt uppe i.

Hadenius (2015) talar om olika typer av innehåll: efterfrågat, omtyckt och nyttigt. Den kategori som var minst populär var ”talspråk”, medan den mest populära kategorin var ”språket i framtiden” och mest efterfrågat i de fria kommentarerna var olika språk och deras talare. Kanske skulle talspråkskategorin med ämnet språkljud kunna bli omtyckt innehåll eftersom språkljud gör det möjligt att skilja språk åt och belysa aspekter av det egna språket. På samma sätt skulle talspråkskategorin med ämnet samtalsforskning kunna belysa det sociala

perspektivet, som även var en populär kategori, och därav bli omtyckt innehåll. Att introducera nya perspektiv på det svenska språket genom olika omtyckta språkvetenskapliga ingångar skulle även kunna vara ett knep för att introducera nyttigt innehåll på olika sätt till män och kvinnor eftersom intresset för olika inriktningar inom språkvetenskapen skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Att skylta med en manligt kodad kategori kan bidra till att kunna skapa mening kring innehåll som egentligen skulle kunna innebära precis samma sak även om innehållet utgick från en kvinnligt kodad kategori. Detta kan vara en öppning till att män ska tillåtas att vara läsare och även tala om sin läsning, vilket enligt Hedström (2018) inte är fallet idag.

Att manlig identitet inte inkluderar läsning verkar dock motsägelsefullt till att män i denna undersökning tenderar att ha ett annat förhållande till text än kvinnorna. Män ur både kyrkogrupperna och ungdomsgruppen har lämnat kommentarer kring text som indikerar meningsskapande kring fördjupning och tydlighet, medan kvinnor från kyrkogrupperna och ungdomsgruppen tycker att ”bara text, eller ”mycket text” skulle bli tråkigt. Möjligen orienterar sig manlig läspraktik kring en viss typ av text. Hedström (2018) har undersökt läsvanor hos tioåringar och då rör det sig främst om sagoböcker/skönlitteratur, som skulle kunna ses som *rolig* text. Möjligtvis skulle fenomenet kunna handla om olika synsätt på böcker och text: essentialistisk eller socialkonstruktivistisk. Om så skulle vara fallet kan det möjligen vara en förklaring till varför män föredrar kategorin ”skriftspråk” och kvinnor kategorin ”språkets sociala sida” då skriftspråk kan ses som essentialistisk kategori medan språkets sociala aspekter kan ses ur en socialkonstruktivistisk vinkel.

Kanske hade Öhman (1993:79) rätt när han kallade populärvetenskapen för en ”propagandamaskin”. Det är ju ett av museets syften, att marknadsföra språkämnet. Öhman (1993:37) har även en poäng i att det finns vissa problem med att kommunicera vetenskapliga resultat till allmänheten, då vissa begrepp kan sakna en mental koppling hos personer som inte är bekanta med forskningsområdet. Att sakna begrepp och vetenskap om vad begreppen betecknar gör det svårare att skapa mening kring vetenskapliga resultat. Beroende på vilka ledtrådar som en individ uppfattar och kopplar till tidigare erfarenheter blir olika tolkningar rimliga och det som framställs får olika mening för olika individer, vilket blev tydligt i samband med Bhopalkatastrofen (Weick 2010). Men syftet med museet är inte att ge en språkvetenskaplig utbildning. Museet och museets innehåll bör snarare ses som

metafunktioner, vilket kan hjälpa besökaren att placera informationen på museet i en bredare kontext och därmed möjliggöra meningsskapande. Ju mer man vet *om* språk, desto större chans är det att kunna skapa mening kring ny språklig information. Som metafunktion har museet även en viktig roll i språkvetenskapens eget identitetsskapande eftersom museet har möjligheten att placera språk som ämne, inte bara som olika inlärningsbara språk, i ett helt nytt sammanhang och ny miljö.

Både allmänheten och expertgruppens svar indikerar en uppfattning om statiska roller: experterna är sändare och allmänheten är mottagare. Med ett meningsskapande perspektiv på kommunikation och ett reflexivt förhållningssätt skulle även det omvända förhållandet vara önskvärt: allmänheten/museibesökaren som sändare och experterna/museet som mottagare. Med hjälp av prova-på-stationer skulle ett språkmuseum på så sätt kunna bli en stadig källa till språkforskningsmaterial. Enligt Hadenius (2020) saknas samtida beskrivningar av den stadigt ökande språkliga variationen i Sverige, som museet då skulle kunna bidra till. En meningsskapande syn på museet och museets funktion skulle även innebära att respons från besökarna blir nödvändigt för att kunna utnyttja museets fulla potential, då allmänhetens åsikter enligt Sundqvist och Soneryd (2019:133) berikar och bidrar positivt till beslutsfattande och dessutom ger legitimitet och minskad misstro. Interaktion mellan besökare och museet skulle alltså kunna ge både insyn och förtroende för språkforskning, ge både museet och olika språkforskningsprojekt bättre förutsättningar för utveckling och samtidigt skapa bättre förutsättningar för meningsskapande hos besökarna. Och att dämpa motstånd och skepsis mot vetenskap samt att marknadsföra olika forskningsgrenar är just ett par av populärvetenskapens syften (Lindberg 1989:22-25, Gunnartz 2010:165-168).

Interaktion mellan besökaren och museet är något som både allmänhet och språkvetare uttryckt intresse för genom förslag till praktiska moment: prova-på-stationer. Weick (1995:30-38) menar att precis som identitet skapas genom ständigt pågående processer, så skapas din omgivande miljö av ditt och andras agerande. När du agerar eller säger något, skapas något som kan uppmärksammas av andra. Agerande blir på så vis en förutsättning för meningsskapande och prova-på-stationerna kan därför bidra till meningsskapande för besökaren. Agerande blir även en del i att skapa en identitet, exempelvis: om pojkar inte läser eller säger att de inte läser, vittnar det om hållningen att läsning är en omanlig praktik. Ett annat praktiskt moment som föreslogs av en språkvetare är frågesporter eller andra tävlingar

som kan göras i grupp. Gruppaktiviteter skulle ytterligare kunna främja den meningsskapande processen eftersom meningsskapande är en social process. Din tolkning av ett budskap påverkas av hur andra uppfattar det (Weick 1995:40).

Vad gäller Josephsons (1999) oro över en allt för stor klyfta mellan språkvetare och allmänheten, består klyftan i den här undersökningen inte i vad som intresserar allmänhet respektive språkvetare, utan snarare att man ser språk ur två helt olika perspektiv där allmänheten endast skapar mening kring tillämpning. Språket i framtiden var den kategori som intresserade allra mest, speciellt kvinnor. Språkets framtida utveckling och tekniska tillämpningar som exempelvis översättning nämndes däremot inte av språkexperterna. Varken teknik eller översättning har specifika ämnesavgränsningar inom språkvetenskapen eftersom de är just tillämpningsområden och nämns inte eftersom meningsskapandet kring språk för experterna är ämnesrelaterat. Även attitydskillnaderna mellan allmänhetens och språkvetares mer toleranta hållning i Josephsons (1999) undersökning skulle kunna bero på de olika perspektiven: om man antar ett deskriptivt perspektiv, som språkvetare gör, blir variation meningsfullt. Men om man endast skapar mening kring tillämpning blir syftet det primära och därmed vad som är rätt och fel. Därför behövs undersökningar som denna, som förenar de två synsätten och kan ge bättre förståelse för populärvetenskapliga framställningar.

Intressant är att en språkexpert kopplar språk till litteratur och film, vilket allmänheten inte gör. Film och litteratur skulle kunna ses som en tillämpning, men då möjligen ur ett deskriptivt perspektiv som allmänheten saknar. Kopplingen mellan språk och litteratur, film eller TV gör även Gunnartz (2010:42-43) som bland annat nämner filmen Avatar som ett exempel på hur berättelseformen har fått människor att intressera sig för forskning. Om besökaren fångas av ett språkligt fenomen som är bekant från en bok eller en film placerar det informationen i en kontext som genom ledtrådar och rimlighet möjliggör meningsskapande.

Intresset för tillämpningar skulle kanske även kunna förklaras med att svenskarna enligt Nyström Höög (2005), Wingstedt (1998) och Josephson (2018) främst ser, eller åtminstone har sett, språket som något funktionellt. Den funktionella synen på språk verkar dock gälla mer för det svenska språket än för andra, då både andra länders språk och kulturer nämns i de fria kommentarerna. Liknande tendenser syns även i gruppsamtal ur Nyström Höög (2005:116-117) då de samtalande inte säger sig se språket som en kulturbärare, men att de tror att samerna gör det eftersom de kämpar för sitt språk. Kanske beror den funktionella synen

hos allmänheten på att svenska språket för dem oftast handlar om att stava rätt och att göra rätt, ett essentiellt synsätt. Några av ungdomarna som fyllde i enkäterna exemplifierar detta då de vid förfrågan först inte trodde sig ha något att tillföra om språk eller ens kunna fylla i enkäten eftersom de inte ansåg sig kunna något om språk, tala bra svenska, eller kunna något överhuvudtaget. Detta är även ett exempel på vilken betydelse identiteten har för meningsskapandet.

Ungdomarnas kommentarer exemplifierar även att brist-spridningsmodellens perspektiv på populärvetenskap faktiskt är utbrett såväl bland forskare som hos allmänheten, vilket bekräftar Hetlands (2017:3) observation att brist-spridningsmodellen fortfarande utgör grunden i populärvetenskapliga framställningar. Men även om respondenter som här representerar allmänheten antar brist-spridningsmodellens perspektiv så efterfrågas samtidigt interaktivitet som skulle kunna utgöra ett dialog- eller deltagandemoment. Hetland (2017:32) menar att internet gynnar dialog- och deltagandemodellen, vilket leder till en diskussion av begreppet *deltagande*. Räknas en medborgare som deltagande bara genom att klicka sig fram till det digitala språkmuseet, eller genom att göra olika test som en del av forskning i form av prova-på-stationer? Målet med deltagandemodellen är att medborgaren ska vara involverad i forskningsprocessen, inte bara som studieobjekt. Kunskapsnivån som modellen förväntas generera är bidragande expertis (Hetland 2017:33). Denna undersökning fokuserar på meningsskapande istället för kunskapsförvärv, som modellerna för populärvetenskap gör och *deltagande* skulle kunna jämföras med begreppet *agerande*. Agerande är en förutsättning för meningsskapandet då individen skapar sin och andras miljö genom agerade (Weick 1995:20-56). Ur ett meningsskapande perspektiv skulle alltså den typ av deltagande som nämnts ovan kunna placera språkmuseet, eller valda delar av det, i deltagandemodellen i kontinuumet av de olika populärvetenskapliga modellerna. Men om kunskapsnivå istället hamnar i fokus är det omöjligt att bortse från brist-spridningsmodellen, eftersom någon då måste bedöma någon annans kunskaper. Dessutom kommer det alltid att finnas individer som inte är intresserade, vilket kommentarer i samband med insamlandet av enkäterna visar: ”neä, du vet... de e så mycke annat” och ”näe, jag är så sällan inne i stan”. Även detta gör att brist-spridningsmodellen blir svår att bortse från, även om museet skulle kunna ha förutsättningar för deltagande. Var språkmuseet skulle hamna i kontinuumet skulle då bero på publiken snarare än forskarnas intentioner.

Ur ett meningsskapande perspektiv skulle även Öhmans (1993) nitiska kritik (jfr Kaspernowski 2005) mot populärvetenskapen kunna vara en konsekvens av ett hot mot identiteten, då Gunnartz (2010:19) menar att viss kommunikation utövas med syftet att vinna status inom de egna leden. Populärvetenskapliga framställningar är och var även vid tiden för Öhmans kritik trots allt en del av hans arbetsuppgifter enligt högskolelagen.

Undersökningen visar att faktorer som påverkar ett beslut om museibesök är tillgänglighet och kostnad. Det finns alltså anledning till digital närvaro. Flera språkexperter har även påpekat att närvaro på webben är ett måste och föreslår olika nivå på innehållet, översiktligt innehåll och fördjupning. Webben skulle då kunna erbjuda fördjupningsläsning då webbartiklar enligt Dean (2009:112) läses mer noggrant än fysiska tidningsartiklar, men då på bekostnad av antalet lästa artiklar som är fler i en fysisk tidning. Därför är det bättre att ha mer översiktligt innehåll i det fysiska museet och på plats hänvisa till fördjupningsartiklar på webbplatsen, som bör vara tillgängliga även på museet. Att kunna besöka samma webbplats även efter museibesöket bidrar till meningsskapandet kring museiupplevelsen då meningsskapande som process enligt Weick (1995:24-26) fungerar retrospektivt.

Ett annat förslag från en språkexpert var att vid vissa tillfällen ha språkvetare på plats för att svara på frågor eller hålla föredrag och även att hålla kurser i olika skriftspråk. Det skulle vara en annan sorts fördjupning som bara är möjlig i det fysiska museet och kanske en särskild anledning att ta sig dit. Men det är viktigt att fundera över vilken roll språkvetaren ska inta, eftersom män i enkäten uttryckt att de vill titta på utställningen utan att bli störda. Visserligen är meningsskapande en social process, vilket alltså skulle kunna underlättas av en närvarande språkvetare. Men enligt Helms Mills m.fl. (2010) är de viktigaste aspekterna av meningsskapande identitet och rimlighet, vilka gör det möjligt att ta hänsyn till maktstrukturer. I en situation där en språkvetare uppfattas som en lärare eller en högstatusperson kan besökarens identitet bli hotad, vilket kan försvåra meningsskapandet. Maktaspekten bör även beaktas i fråga om språkval i museet, då några ungdomar specifikt uttryckte ovilja att besöka museet om innehållet endast var skrivet på svenska och att enbart det svenska språket stod i fokus. Att inte bli inkluderad kan bli ett hot mot identiteten och därmed försvåra meningsskapandet.

8.2. Förslag till framtida forskning

Mellan populärvetenskapliga råd och språkvetenskapliga teorier finns ett glapp där förklaringar till varför människor i vissa situationer inte vill eller kan ta till sig information uteblir. Exempelvis har Bloomfield Science Museum i Jerusalem anställt fältkommunikatörer vars uppgift är att ta reda på vad folk vill veta om forskning och vetenskap, vad som krävs för att locka dit olika grupper av människor och vad som kan tänkas skrämja bort dem. Jag anser att teorin om meningsskapande i många fall skulle kunna fylla det glappet, vilket även blir kontentan av fältkommunikatörernas arbete. I ovan nämnda fall från avsnitt 3.1.1. reflexivt förhållningssätt, blir det tydligt hur identitet och kultur är helt avgörande för om en individ kommer att besöka museet eller inte.

Teorin om meningsskapande skulle även kunna appliceras på exempelvis Wingstedts (1998) undersökning. De svar som enligt Wingstedt *inte* indikerade något tydligt mönster (1998:331, 1998:341) skulle eventuellt te sig tydligare om man tog hänsyn till identitet, kultur och maktstruktur, vilket dock endast är möjligt på makronivå i Wingstedts undersökning. De svar som uppfattats som inkonsekventa, exempelvis att 71,7% instämmer helt med påståendet ”Goda kunskaper i främmande språk är en viktig samhällsresurs”, men samtidigt instämmer bara 20,8% helt med påståendet ”Hemspråksundervisning är en investering för Sveriges framtida ekonomi” och 21,9% instämmer helt med påståendet ”Hemspråksundervisning är en lyx – Sverige har inte råd med det” (Wingstedt 1998:308), skulle istället kunna ses som konsekventa genom att ta hänsyn till maktstrukturer, då främlingsfientlighet inte är någon ny företeelse i Sverige. Men däremot har engelska i vissa avseenden högre status än svenska, exempelvis vad gäller utbildning: den internationella Engelska skolan år 2022 öppnar en tredje grundskola med förskoleklass i Göteborg (Kennedy & Lönnroth 2019), vilket pekar på att engelska blivit mer och mer värdefullt.

Men framförallt så skulle teorin om meningsskapande och då den uppdaterade varianten, *the critical sensemaking approach* som enligt Helms Mills, Turlow & Mills (2010) har potential att ses som en feministisk forskningsmetod, kunna användas för att vidare undersöka flickor och pojkars upplevelser kring läsning, läsvanor och språk för att få en djupare förståelse för hur situationen skulle kunna påverkas åt ett mer jämställt håll. Om resurserna var obegränsade skulle även samma undersökning bland vuxna vara önskvärt för att upptäcka eventuella samband med barnens upplevelser. En sådan undersökning skulle kunna utföras kontinuerligt

i samverkan med språkmuseet som en del av ett interaktivt innehåll och då bidra både till språkmuseets utvecklingsarbete och vidare forskning i ämnet.

Ett sista förslag på framtida forskning, om just språkmuseet, är att genomföra denna eller en liknande undersökning i andra delar av Sverige. Eftersom miljö och kultur påverkar identiteten så skulle utfallet mycket väl kunna se annorlunda ut på andra platser. Även en undersökning med ett större antal respondenter skulle vara intressant. Notera att utställningen ska ligga i Stockholm, men att denna undersökning är gjord i Göteborg.

Referenser

- Ahmed, W. & Homoras, M. (2016). *Hur påverkas medarbetare av organisationsförändringar - en fallstudie om sensemaking vid digitaliseringsförändringar i Swedbank AB*. Göteborg: Företagsekonomiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Almgren, H., Bergström, B., & Löwgren, A. (2007). *Alla tiders historia Maxi*. Malmö: Gleerups.
- Bokus. (den 19 02 2020). *Slappt uttal*. Bokus [e-butik]. Hämtad 2020-05-02 från: <https://www.bokus.com/bok/9789157800725/slappt-uttal/>
- Brake, M. L., & Weitkamp, E. (2010). *Introducing science communication*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Brundin, J., & Herbert, J. (2017). *Attityder till engelska lånord - awesome eller skräckinjagande?* Gävle: Högskolan i Gävle, Akademin för utbildning och ekonomi. Hämtat 2020-05-02 från: <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1113945&dswid=-6634>
- Collin, F & Guldmann, F. (2000). *Språkfilosofi. En introduktion*. (S, Häggqvist. övers.). Nora, Sverige: Nya Doxa. (Originalarbete publicerat 1998)
- Dahllöf, M. (1999). *Språklig betydelse - en introduktion till semantik och pragmatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Dean, C. (2009). *Am I Making Myself Clear? A Scientist's Guide to Talking to the Public*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Durant, J. (1992). *Museums and the public understanding of science*. London: Science Museum in association with the Committee on the Public Understanding of Science.
- Ehrenberg-Sundin, B., Lundin, K., & Wedin, Å. (2017). *Att skriva bättre i jobbet. En basbok om brukstexter*. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Europeiska Kommissionen. (2012). *High-level group issues "wake-up call" for Member States to address literacy crisis*, [pressmeddelande]. Bryssel: Europeiska kommissionen. Hämtat 2020-04-20 från: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_12_940
- Falkheimer, J. (2014). Att blanda metoder utan att blanda äpplen och päron. I Eksell, J & Thelander, Å (red.). *Kvalitativa metoder i strategisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur, ss 183-195.
- Falkheimer, J & Heide, M. (2003). *Reflexiv kommunikation*. Liber: Malmö.
- Gunnartz, K. (2010). *Prata som folk, Einstein. Att berätta bergripligt om vetenskap*. Stockholm: Nordstedts.
- Hadenius, P. (2015). *Möt media – seminarium för forskare på Stockholms universitet*, [film]. Stockholm: Vetenskap & Allmänhet. Hämtat 2020-05-02 från: <https://www.youtube.com/watch?v=RZAgZQiI8g&feature=youtu.be>
- Hadenius, P. (2020). *HEJ! SNART ÖPPNAR SVERIGES FÖRSTA SPRÅKMUSEUM*. [webbsida] Hämtat från Språkmuseet 2020-03-26: <https://www.patrikhadenius.se/sprakmuseet>
- Hedström, E. (2018). *"Jag är en lite annorlunda tjej för jag gillar såhär deckare" - En kvalitativ studie om genus och tioåringars uppfattning om läsning*. Göteborg: Göteborgs universitet. Hämtat 2020-04-29 från: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/57277/1/gupea_2077_57277_1.pdf

- Heide, M; Johansson, C & Simonsson, C. (2012). *Kommunikation i organisationer*. Stockholm: Liber.
- Hellspång, L. (2014). Narratologisk analys. Att söka mönster i berättelser. i O. Fischer, P. Mehrens, & J. Viklund, *Retorisk kritik. Teori och metod i retorisk analys* (ss. 133-144). Åstorp: Retorikförlaget.
- Helms Mills, J; Thurlow, A & Mills, A J. (2010). *Making sense of sensemaking: the critical sensemaking approach*. *Qualitative Research in Organizations and Management: An International Journal*. vol. 5, no. 2, pp. 182-195. Hämtad från Emerald insight 2020-04-23: <https://www-emerald-com.ezproxy.ub.gu.se/insight/content/doi/10.1108/17465641011068857/full/html#loginreload>
- Hetland, P. (2017). *Rethinking the Social Contract between Science and Society. Steps to an Ecology of Science Communication*. [avhandling] Oslo: Oslo universitet. Hämtat 2020-06-10 från: <https://www.duo.uio.no/handle/10852/55521>
- Hetland, P. (2019). Constructing publics in museums' science communication. *Public Understanding of Science*, vol 28, Issue 8, 2019. Thousand Oaks: SAGE journals. Hämtat 2020-06-10 från: https://www.researchgate.net/publication/335329355_Constructing_publics_in_museums%27_science_communication
- Hilgartner, Stephen. (1990). The Dominant View of Popularization: Conceptual Problems, Political Uses. *Social Studies of Science*, 20 (3), 1990, pp. 519-539. Thousand Oaks: SAGE journals. Hämtad 2020-06-10 från: https://www.researchgate.net/publication/249722088_The_Dominant_View_of_Popularization_Conceptual_Problems_Political_Uses
- Huang, Y. (2009). *Pragmatics*. New York: Oxford University Press.
- Josephson, O. (1999). Folk och språkvårdare - om attityder till svenska språket. *Språkvård*, 1999/2, ss. 4-14. Hämtat från: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1144993/FULLTEXT01.pdf>
- Josephson, O. (2018). *Språkpolitik*. Stockholm: Morfem.
- Karlsson, M. (2014). *Trendigt att beskåda språk*. *Språktidningen*, 2014/3. Hämtat 2020-05-02 från: <https://spraktidningen.se/artiklar/2014/03/trendigt-att-beskada-sprak>
- Kasperowski, D. (2005). Vilken populärvetenskap är vi mest betjänta av? *Praktik & Teori*, 03:2005, ss 39-43. Malmö: Malmö högskola. Hämtad 2020-05-02 från: https://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/1938/pt_3_2005.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kennedy, M., & Lönnroth, V. (2019). *Internationella Engelska skolan öppnar ny skola i Göteborg*. Hämtat 2020-05-02 från Göteborgs-Posten: <https://www.gp.se/ekonomi/internationella-engelska-skolan-%C3%B6ppnar-ny-skola-i-g%C3%B6teborg-1.15846834>
- Lindberg, B. (1989). Populärvetenskap - vetenskapens retorik. i A. E. (red), *Kan vi lita på vetenskapen? 14 forskares syn på verkligheten* (ss. 17-32). Stockholm: Natur och kultur.
- Lindqvist, J. (2016). *Klassisk retorik för vår tid*. Lund: Studentlitteratur.
- Lyngfelt, B., Magnusson Petzell, E., & Wide, C. (2017). Forskning om språkssystemet - olika traditioner med olika syften. i D. Håkansson, & A.-M. Karlsson, *Varför språkvetenskap? Kunskapsintressen, studieobjekt och drivkrafter* (ss. 129-152). Lund: Studentlitteratur.
- Läsdelegationen. (2018). *Barns och ungas läsning - ett ansvar för hela samhället* (SOU 2018:57). Stockholm: Kulturdepartementet. Hämtad 2020-04-20 från:

<https://www.regeringen.se/49f088/contentassets/39759a0cb5234aa08340c7243e371908/barns-och-ungas-lasning--ett-ansvar-for-hela-samhallet-sou-201857.pdf>

- Magnusson, E. & Marecek, J. (2010). *Genus och kultur i psykologi. Teorier och tillämpningar*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Melin, L., & Parkvall, M. (2016). *Laddade ord*. Stockholm: Morfem.
- Miller, K. (2012). *Organizational communication : approaches and processes*. Boston, MA: Wadsworth Cengage Learning.
- Nyström, C. H. (2005). *Teamwork? Man kan lika gärna samarbeta*. Oslo: Novus forlag.
- Parling, L & Semb, H. C. (2017). "Making Pepper smart somehow" *A qualitative case study on how sensemaking, enactment and boundaries take part in the ongoing construction of Pepper, a humanoid robot*. Göteborg: Handelshögskolan, Göteborgs universitet.
- Persson, A. (2016). *Frågor och svar. Om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar*. Stockholm: Statistiska centralbyrån.
- Pettersson, G. (2005). *Svenska språket under sjuhundra år*. Lund: Studentlitteratur.
- Rose, J. (2013). *Språkets makt över tanken*. Språktidningen 2013/4. Hämtat 2020-05-07 från: <https://spraktidningen.se/artiklar/2013/04/sprakets-makt-over-tanken>
- SFS 1992:1434. *Högskolelag*. Stockholm: Justitiedepartementet. Hämtat 2020-05-01 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434
- SFS 2009:600. *Språklag*. Stockholm: Kulturdepartementet. Hämtat 2020-05-01 från: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600
- Sprog museet. (2020). *Sprog museet*, [webbplats]. Hämtat 2020-05-02 från: <https://www.sprog museet.dk/>
- Språktidningens podd. (2019). *De, dem, eller dom?* [podd] Avsnitt 1, den 13 juni. Språktidningen.
- Sundgren, E. (2013). Språklig variation och förändring. i E. S. (red.), *Sociolingvistik* (ss. 77-121). Stockholm: Liber.
- Sundqvist, G., & Soneryd, L. (2019). *Vetenskap och demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Svenska Akademiens ordböcker (2020). *Populärvetenskap*, [e-ordbok]. Hämtat från Svenska Akademien 2020-04-03: <https://svenska.se/tre/?sok=popul%C3%A4rvetenskap&pz=1>
- Svensson, J. (2017). Nordistiken som vetenskap - 30 år senare. i D. Håkansson, & A.-M. Karlsson, *Varför språkvetenskap? Kunskapsintressen, studieobjekt och drivkrafter* (ss. 19-37). Lund: Studentlitteratur.
- Teleman, U. (2003). *Tradis och funkis*. Stockholm: Nordstedts Ordbok.
- Uppsala universitet. (2020). *Uppsala universitets historia i korthet*, [webbsida]. Hämtat från Uppsala universitet 2020-02-11: <https://www.uu.se/om-uu/historia/kort-historik/>
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in organizations*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

- Weick, K. E (2010). *Reflections on Enacted sensemaking in the Bhopal Disaster*. New York: Journal of management studies. Hämtad 2020-04-29 från:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-6486.2010.00900.x>
- Wikipedia. (2020). *Bror Rexed*, [webbsida]. Hämtat från Wikipedia 2020-02-05:
https://sv.wikipedia.org/wiki/Bror_Rexed
- Wingstedt, M. (1998). *Language Ideologies and Minority Language Policies in Sweden*. Stockholm: Centre for Research on Bilingualism Stockholm University.
- Öhman, S. (1993). *Svindlande perspektiv. En kritik av populärvetenskapen*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Bilagor

Bilaga 1. Språkexperternas mejlsvar och frågemejl.

Mejlfråga, expertgrupp. Skickad 31 jan 2020.

Hej!

Under vårterminen skriver jag en magisteruppsats på temat populärvetenskap och språk. Därför vill jag undersöka vad olika språkexperter anser vara lämpligt innehåll på ett språkmuseum.

Vad anser du, i din roll som språkexpert, borde finnas med i ett språkmuseum?

Tack på förhand!

--

Vänliga hälsningar,

Pia Nilsson, student på Kommunikatörsprogrammet med inriktning mot myndigheter och offentlig förvaltning Göteborgs universitet.

Mejlsvar i tidsordning.

1. 31 jan 2020.

Hej!

Det beror på vad det är för språk som är aktuellt och vad man har för infallsvinkel. Men om det är ett språk som har ett skriftspråk vore det förstås av intresse med ett antal specimina av olika slag, t.ex. inskrifter, gamla handskrifter och motsvarande. Inspelningar och uppteckningar kan vara av intresse. Man kan förstås också anlägga ett metavetenskapligt perspektiv och förmedla kunskap om språkets eller språkens utforskning och dokumentation m.m., och även lägga ett idéhistoriskt perspektiv på språkvetenskapen.

Några tankar i all hast bara.

Bästa hälsningar,

2. 31 jan 2020.

Hoppsan – det var inte ett svar man hostar fram direkt såhär en fredagseftermiddag.

Det skulle kunna vara vad som helst, beroende på vad museet ska ha för inriktning och innehåll: alla världens språk (inkl. olika teckenspråk), landets språk (svenska och minoritetsspråken, inkl. svenskt teckenspråk), dialekter, grammatik, fonologi, talat, skriftligt, morsealfabetet, konstgjorda språk, pidginspråk, ord av olika sorter, nyord, lånord, olika stilarter, attityder till språk, byråkratspråk vs klarspråk, lättläst, språkriktighetsdiskussioner, vanliga språkfrågor, statistik, multimodalitet, olika alfabet, typsnitt, listan kan göras oändlig. Och det här var ändå bara det jag kom på i farten.

Lycka till med din uppsats!

PS Jag har hört rykten om att Patrik Hadenius planerar just ett språkmuseum, men det vet du kanske redan? Annars vore han en lämplig person att intervjua.

Trevlig helg!

3. 3 feb 2020.

Hej Pia!

Vilken intressant fråga! Å ena sidan har jag aldrig tänkt på det här, å andra sidan har jag genast fått massor av idéer!

Egentligen är det en rätt komplicerad fråga. Ett språkmuseum i Sverige bör förstås spegla den svenska språksituationen, men också situationen i världen. Jag punktar upp här nedanför, men inte nödvändigtvis i prioriteringsordning.

- Språkpolitik: Vad är ett hotat språk? Med utgångspunkt i Ethnologies kriterier för språks livskraftighet. Här kan man tänka sig infografiker som reder ut svenskan och de nationella minoritetsspråken inklusive svenska teckenspråket, men kanske också några verkligt hotade språk, som en del australiska språk. Även post-koloniala Afrikas diglossisituation skulle man kunna ha bilder, infografiker mm om. Här kan man också med fördel prata om sånt som linguistic landscapes.
- I skärningspunkten mellan språkpolitik och språkhistoria kan man också tänka sig nån sorts vitboksaktivitet i form av att man inte sticker under stol med hur det svenska majoritetssamhället länge arbetade för en språklig monokultur, inte bara genom förtryck av minoritetsspråk, utan också genom förtryck av dialekter och tvång för döva att lära sig läsa läppar och ljuda. Kan gärna sättas in i ett globalt perspektiv.
- Språkhistoria: Var kommer svenskan och de nationella minoritetsspråken ifrån? Hur kommer det sig att språken ser ut som de gör idag? Var kommer lånorden ifrån? Om man gör en uppskattning av det svenska ordförrådet, hur stor de är germanska arvord

och hur stor del är ord av annan härkomst? Lite runor, runstenar, runor i nästanmodern tid på norska krogar i havsbandet osv. Lyssningsstationer med äldre talare av olika dialekter.

- Skriftsystem: Världens alla alfabet och skriftsystem. Vad skiljer piktografi från fonologiskt baserade skriftsystem? Här skulle det passa fint att få testa själv. Skriv runor, rista en runstav och upptäck varför det är fuffigt med just den utformningen på runor som vi har, skriv arabisk, kinesisk, japansk kaligrafi och varför inte hieroglyfer. Även braille passar in här, som fysisk aktivitet.
- Språkförmåga och grammatik: Vad är det som är så särskilt med människans språk? Varför tänker vi inte på hundars skall som språk? Hur fungerar språk i hjärnan? Även här skulle det vara fint med lite hand on psykolingvistiska experiment, som t.ex. att testa reaktionstid på sånt som när det står "röd" men blå bokstäver och man ska vara snabb och avgöra vilken färg det är (jag minns inte vad såna tester heter, men det är nog lätt att ta reda på). Vad är grejen med SVO/VSO osv? Man kan också tänka sig upptäckandeexperiment: hur kan vi upptäcka mönster genom att t.ex. titta på bestämdhetsformer och pluralformer på en rad ord? Kan vi hitta mönster och säga nåt om vilka ord som verkar höra ihop på nåt vis? Bli grammatikforskare en stund! Andra konkreta tester man kan hålla på med är sk wug-test.
- Experimentstationer där man kan spela in och manipulera sin egen röst, t.ex. genom att manipulera /pi:l/ till /bi:l/ eller /bi:l/ till /bil/, lite minimala par.
- Dagens variation i Sverige: lyssningsstationer med dialekter och sociolekter, nån sorts illustration av schibbolett-funktionen.
- Metaforik och idiomatiska uttryck: Vad betyder det att vi kallar stöttorna på ett bord "ben"? Och att berget har en "fot"? Vad är det vi håller på med när vi uttrycker oss metaforiskt, ofta utan att veta att vi gör det? Här kan man också koppla på idiomatiska uttryck. Här kan man också med fördel diskutera om det spelar nån roll vad vi kallar varandra, om man kan påverka attityder och beteenden med hjälp av språket? Kan man bli av med diskriminering genom språkval?
- Bygg ditt eget språk! Vad behövs? Utställning om kända conlangs som dothraki, klingon, Tolkiens alla språk, och hur deras skapare resonerade när de skapade sina språk. Vad behöver man själv tänka på om man vill hitta på sitt eget språk? Vad måste ett språk ha för att vara ett språk?
- Hemliga språk: Rövarspråket, fikonspråket, pig latin, men också spionkoder, chiffer osv. Och förstås knoparmoj, månsing, drogslang, slang i största allmänhet, flickskoleslang från 30-talet osv.

Det finns massor med saker man kan tänka sig at ta upp, jag har bara listat de saker jag kommer på sådär på rak arm. Jag tror att det är viktigt att ha mycket artefakter, inspelningar, berättelser och konkreta handfasta aktiviteter och experiment.

Lycka till med uppsatsen!

Hälsningar,

4. 3 feb 2020.

Hej Pia!

Jag tycker det ska finnas massa ljud att lyssna på, t.ex. att få klicka på en världskarta och höra hur det låter i olika länder. Sedan kan man också ha en Sverigekarta där man kan höra hur stor variation (många olika dialekter) det kan finnas inom ett och samma land. Kopplat till detta tycker jag det ska finnas korta introduktionstexter med möjlighet till att klicka för ytterligare fördjupning.

Det är också kul att visa hur skriftsystemen utvecklats under årens lopp. Man kan visa en runsten och ha en "kodnyckel" till vilka tecken som motsvarar dagens bokstäver. Då kan besökarna få tyda olika meddelanden som är skrivna i runskrift. Man kan sedan också visa hur vår skrift utvecklats sedan 1000-talet. Här kan man också koppla hur samhället utvecklats och hur det påverkat skriftsystemen. Exempelvis ser runtecknen ut på ett visst sätt (inga vågräta streck) för att man tidigast ristade mycket i trä. I dag kan vi prata om sms-språk. Många förkortningar växer fram för att det underlättar för oss när vi skriver via mobilen. Sedan finns det en massa intressant som hänt däremellan. Man kan också visa på olika textideal genom tiderna (formella såväl som informella texter). Det är också intressant att inte alla språk har ett tecken som motsvarar ett enda ljud, utan man kan visa hur exempelvis kinesiska tecken kan motsvara en hel mening. Det kan också vara en kul utmaning att titta på ett kinesiskt tecken och sedan försöka att skriva av det.

Intressant att ha med är också utvecklingen som sker med globaliseringen. Man kan ha en avdelning om s.k. rinkebysvenska. Där kan man få veta lite om hur språket utvecklas i olika förorter beroende på från vilka länder majoriteten av invandrarna kommer. Man kan se en video på ungdomar som pratar en multietnisk dialekt och sedan kan man få veta vad som utmärker deras språk. Man kan få veta vilka ord de tagit med sig från sina språk och vad orden betyder där och hur de används i svenskan. Det är f.ö. liknande processer i alla storstäder i Europa.

Om muséet ligger i Sverige är det också intressant att ha med minoritetsspråken och vad det innebär för samhället – vilka rättigheter minoritetsspråkstalare har. Också intressant med en liten historik kopplad till romani, jiddisch, samiska o.s.v. för det ser ju väldigt olika ut för de olika språken.

Sedan tycker jag att man ska ha programverksamheter. Om man har obegränsat med resurser är det kul om det finns olika språkvetare på plats någon dag i veckan. Då kan man få extra mycket kött på benen om dialekter vid ett tillfälle, runstenar vid ett annat osv.. Sedan är det alltid roligt med frågesporter eller att man får olika utmaningar under besöket. Kanske kan barn få vara språkdetektiver och leta lösningar på olika språkproblem som de får ledtrådar till genom museets utställning. Mycket av museet skulle man ju också kunna ha digital tillgång till, men det är skoj med fysiska museer tycker jag.

Jag skulle nog kunna skriva mycket mer, för det hade varit häftigt att få designa ett språkmuseum, men här är i alla fall några tankar.

Hälsningar

5. 13 feb 2020.

Muntligt svar antecknat i punktform av uppsatsförfattaren. Respons efter en påminnelse 13/2 -20.

- Lyssna på dialekter genom Swedia 2000.
- Lyssna på världens språk. Se antal talare och förekomst på kartor.
- Språktypologi VSO/SOV. Visa exempel som är annorlunda för oss.
- Skriftsystem.
- Språksläktskap. Visa Sir William Jones första uppsats om upptäckten att språk var besläktade.
- Lyssna på språkljud via vokalfyrningen. Jämförelser mellan olika språk. Testa själv.
- Allt ska finnas på internet.

6.

Inget svar. En påminnelse 18 feb 2020.

Bilaga 2. Enkät.

Nuvarande sysselsättning/yrke:

Ålder:

Kön: **Han** **Hen** **Hon** (Skriv gärna på baksidan av pappret om det behövs)

Om det fanns ett språkmuseum i staden, vad skulle du helst vilja se där?

Här följer några förslag på vad som skulle kunna finnas på ett språkmuseum. Visa hur intressant du tycker att de olika **ämnena** verkar vara, med 0 – 5 poäng. Mest intressant ger 5 poäng och helt ointressant ger 0 poäng.

Skriftspråk. Vilka skriftspråk finns i världen och hur ser de ut? Gamla och nya skriftspråk som t.ex. hieroglyfer, runor och emojis. Tecken, färger, former och dess betydelser. Skyltar.

POÄNG

Talspråk. Hur går ett samtal till? Det är inte bara *vad* vi säger som har betydelse utan även *hur* vi säger det. Vad betyder en paus eller ett *eeeh*? Hur vinner man en debatt? Röst och ljud.

POÄNG

Språket i framtiden. Hur används språk i ny teknik? Kommer skolundervisningen att hållas på svenska eller engelska? Finns dialekter kvar? Automatöversättning. Språk i sociala medier.

POÄNG

Språkets sociala sida. Identitet. Dialekt. Varför pratar olika grupper av människor på olika sätt? Kan olika uttal av sch-ljud avslöja vem du är? Hemliga språk som månsing och slang.

POÄNG

Språkhistoria. Fanns det några stavningsregler på Gustav Vasas tid? Hur lät svenskan när vi använde runskrift? Varifrån kommer våra ord? Vad berättar ord som *dårhushjon* om sin tid?

POÄNG

Språkets ursprung. Kan det ha funnits *ett* urspråk? Barns språkinlärning. Språket i hjärnan. Hur blir nya språk till och när dör ett språk? Styr *vi* över språket eller styr språket över oss?

POÄNG

Finns det något som du INTE skulle vilja se på ett språkmuseum? Om JA. Vad?

Finns det något som skulle få dig att INTE vilja besöka ett språkmuseum? Om JA. Vad?